

Denumirea deplină a Proiectului	Sporirea reprezentării femeilor în politică în Republica Moldova prin dezvoltarea capacităților și sporirea sprijinului acordat	
Denumirea scurtă a Proiectului	Femeile în politică	
Rezultatele stabilite în cadrul de parteneriat al ONU în Moldova:	1.1 Transparență, responsabilitate și eficiență sporită a autorităților publice centrale și locale 1.2 Promovarea și apărarea eficace a drepturilor omului, asigurarea egalității de gen și nediscriminării de către organele publice și alți actori, cu accent pe categoriile marginalizate și vulnerabile	
Entitatea responsabilă de executare:	Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) (organizație-lider), PNUD (agent administrator)	
Agenții implicate în colaborare:	ONG <i>Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare</i>" și ONG <i>Fundația Est-europeană</i>	
<p>Obiectivul general al Proiectului este de a sprijini participarea mai amplă a femeilor în politică și în procesul de luare a deciziilor prin crearea unui mediu favorabil pentru participarea lor semnificativă și prin acordarea sprijinului în dezvoltarea capacităților femeilor înainte de alegeri, în timpul alegerilor și după alegeri, la nivel central și local. De asemenea, Proiectul va contribui la promovarea unei mai mari conștientizări din partea publicului larg a contribuției femeilor în procesul de conducere la nivel politic. Proiectul propus va sprijini promovarea drepturilor femeilor și realizarea angajamentelor asumate de către Guvernul Republicii Moldova.</p>		
Perioada de implementare a programului: <u>2014 – 2017</u> Opțiunea de gestionare a fondurilor: Intermediere financiară Agentul administrator: PNUD	Total necesar de resurse: 2 934 979 dolari S.U.A. Sursele de finanțare a bugetului: - Guvernul Suediei: 19 500 000 coroane suedeze	

Semnat:

(în numele PNUD)

Numele: Nicola Harrington-Buhay

Funcția: Reprezentantul permanent al PNUD

Data:

(în numele UN Women)

Numele: Ulziisuren Jamsran

Funcția: director interimar al UN Women

Data:

1. Analiza contextului

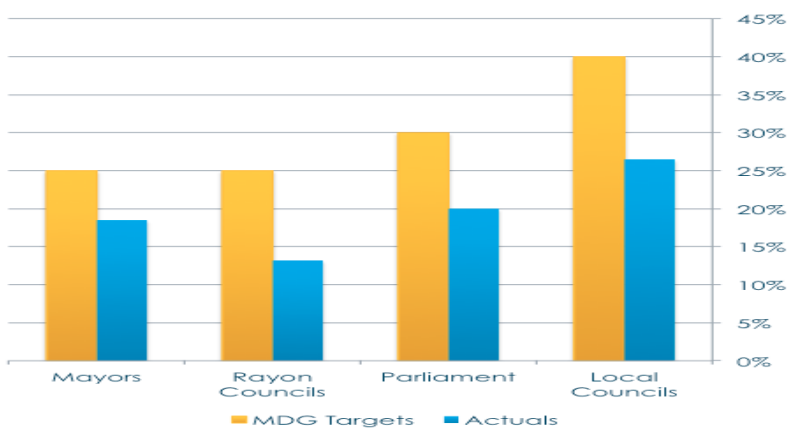
Egalitatea de gen în reprezentarea politică este o chestiune ce ține de dreptate și este fundamentală pentru participare și guvernare reprezentativă. Femeile și fetele constituie mai mult de jumătate din populația Republicii Moldova, fiind sub-reprezentate în organismele care iau deciziile-cheie care le afectează viața. Chiar și atunci când femeile sunt reprezentate în viața politică, influența femeilor alese este uneori limitată, ca urmare a concentrării controlului în mâinile conducerii partidelor dominate de bărbați și în virtutea normelor și procedurilor din cadrul instituțiilor politice care nu asigură egalitatea de gen.

În conformitate cu angajamentele internaționale, Republica Moldova s-a angajat să promoveze femeile în poziții de conducere prin creșterea cotei de reprezentare a femeilor până la 40 la sută în consiliile locale, 25 la sută în consiliile raionale și 25 la sută în rândurile primarilor până în anul 2015. Totuși, se atestă un decalaj semnificativ între indicatorii curenți și țintele stabilite. În urma evaluării periodice universale care a avut loc pentru prima dată în Republica Moldova în anul 2011 grupul de lucru a recomandat ca Republica Moldova să "asigure reprezentarea femeilor în structurile electivă și administrative de stat prin stabilirea unei cote minime pentru femei" (Recomandarea 76.6). Recomandarea dată a fost adoptată de Guvern.¹

Până în 2009, Republica Moldova a avansat în mod consecvent pe calea majorării cotei de reprezentare a femeilor; s-a prognozat că până în anul 2015 va fi atinsă ținta de 30 la sută femei în Parlament. În urma crize politice din 2009 cota femeilor în Parlament a scăzut brusc de la 27 la 19 la sută. În Republica Moldova se atestă la moment rezultate cu mult mai modeste decât cele țintite, la toate nivelurile unde există funcții alese. Dinamica este similară, deși mai puțin pronunțată, la nivel local.

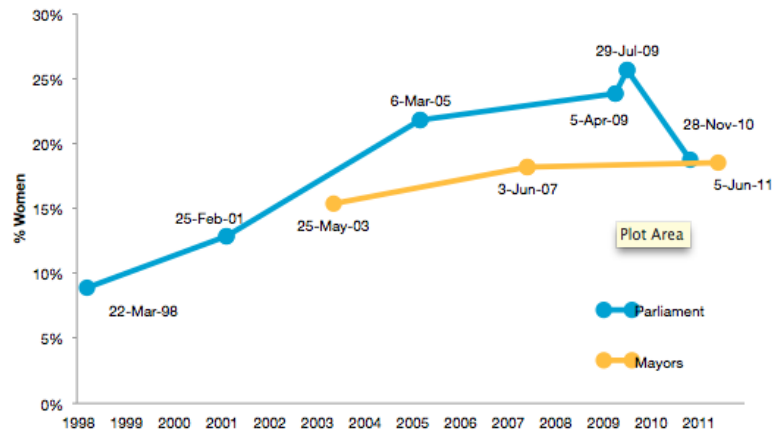
Scăderea numărului de femei alese se datorează parțial faptului că o parte din locurile ce le reveneau Partidului Comuniștilor (PCRM) din Republica Moldova le-au revenit ulterior partidelor ce fac parte din Alianța pentru Integritate Europeană (AIE). AIE constă din Partidul Liberal-Democrat din Moldova (PLDM), Partidului Democrat (PD) și Partidul Liberal (PL).

Imaginea nr. 1: femeile în politică, Republica Moldova

Imaginea nr. 2: progresul privind atingerea cotei de 30 la sută de deputați-femei (ținta scontată)

¹ PNUD Moldova, "Republica Moldova; Obiectivul de Dezvoltare al Mileniului nr. 3", n.d., <http://www.undp.md/mdg/MDG3/gender.shtml>

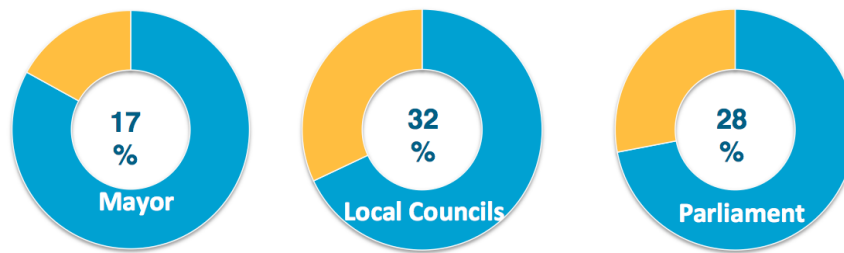
Inițierea Proiectului "Sporirea reprezentării femeilor în politică în Republica Moldova prin dezvoltarea capacităților și sporirea sprijinului acordat" este de mare importanță. Proiectul își propune să ofere un mediu propice pentru sporirea cotei de reprezentare și participare a femeilor în politică pe parcursul unei etape critice care ar putea constitui punctul de cotitură pentru asigurarea de facto a egalității de gen în politică. Următoarele alegeri parlamentare din Republica Moldova sunt programate pentru sfârșitul anului 2014 – începutul anului 2015, iar alegerile locale sunt preconizate pentru sfârșitul primăverii anului 2015. În același timp, perioada de desfășurare a proiectului va permite acordarea în continuare a sprijinului și continuarea eforturilor de dezvoltare a capacităților femeilor alese și ale bărbaților aleși, atât în Parlament, cât și la nivel local.

Participarea femeilor în viața politică

Cota femeilor în structura candidaților la alegerile din Republica Moldova rămâne cu mult mai joasă decât cea stabilită în obiectivele globale. Pe listele nici unuia din cele patru partide care au intrat în Parlament în 2010 cota femeilor nu a constituit mai mult de 24 la sută. Cel mai dificil a fost pentru femei să reușească să candideze pentru posturile de primari; aproape tot atât de dificil a fost să devină candidați la posturile de deputați în Parlament. Cel mai simplu le-a fost femeilor să candideze la posturile de consilieri locali – aproape unul din trei candidați a fost femeie.

O misiune a UN Women de evaluare a participării femeilor în viața politică, care a avut loc în 2012, a constatat că există puține femei interesate să candideze la alegeri, fapt direct legat de cota joasă de reprezentare a femeilor în politică în Republica Moldova – mai ales la nivel de primărie. Persoanele intervievate în timpul evaluării au sugerat că femeile ar fi reticente de a se implica în politică în calitate de candidați din cauza percepției, că politica este "ceva murdar" sau că este o ocupație pentru bărbați. Femeile de afaceri au afirmat că sunt reticente în ceea ce privește participarea în viața politică din cauza faptului, că dezbinarea din politică ar fi constituit o amenințare pentru interesele lor de afaceri. Liderii de partid din Republica Moldova se plâng de dificultăți în ceea ce privește atragerea în politică a candidaților de sex feminin cu potențial.

Imaginea nr. 3: cota femeilor nominalizate în calitate de candidați pe listele electorale în ultimele runde electorale

Partidele politice și locul pe listele de partid²

Numărul mic de femei nominalizate în calitate de candidați pentru posturile de consilieri sau parlamentari se îmbină cu faptul, că **candidaturile femeilor sunt plasate mai aproape de sfârșitul listelor de partid**. Din cele patru partide care au câștigat alegerile din 2010, în trei din listele de partid femeile s-au poziționat cu mult mai jos decât bărbații, pe locurile care nu aveau șanse să se materializeze în posturi, conform estimărilor bazate pe rezultatele alegerilor anterioare. O astfel de abordare demonstrează și mai pregnant discriminarea cu care se confruntă femeile. Pe lista PCRM, mai puțin de un candidat din patru a fost femeie, iar pe listele de partid ale AIE femeile au avut o cotă medie de 13 la sută. Discriminarea față de femeile-candidați se manifestă și la nivel de raioane și consilii locale; rezultatele monitorizării efectuate în 2011 au reflectat modele foarte similare de discriminare.

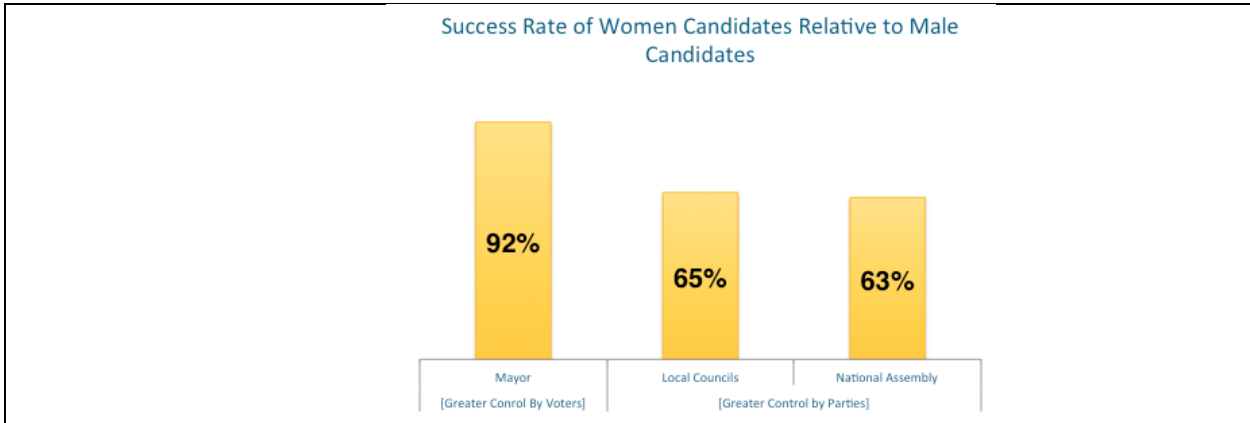
	PCRM	PLDM	PDM	PL
% femei pe locurile din liste care au asigurat numirea în funcția de deputat	25%	11%	15%	13%
Locul mediu al femeilor pe lista electorală (din 103 persoane)	48	70	59	67

Liderii de partid contactați în timpul misiunii de evaluare au confirmat că există o rezistență internă semnificativă față de creșterea numărului femeilor sau rangului acestora la nivel parlamentar, deoarece astfel de schimbări ar duce la schimbarea poziției candidaților de sex masculin care ocupă în prezent aceste locuri pe listele de partid. Reforma devine deosebit de dificilă în cazurile când partidul a beneficiat de contribuții financiare semnificative din partea bărbaților. Potențialii candidați de sex feminin, în cele mai multe cazuri, pot face contribuții financiare mai mici decât candidații de sex masculin. La nivel local, evaluarea a elucidat un model similar.

Misiunea de evaluare din 2012 a constatat, de asemenea, că părțile interesate, inclusiv liderii de partide politice, comunitatea internațională, și – ceea ce este cel mai important – mișcarea femeilor și ONG-urile care lucrează pentru femei rareori au avut acces la informația necesară pentru a evalua performanța partidelor în ceea ce privește asigurarea egalității de gen în reprezentarea politică. Informația cu privire la performanța partidelor în ceea ce privește gradul de participare a femeilor în procesul de numire a candidaților, în conducere, în deciziile privind membrii partidului sau politicile promovate nu este bine cunoscută. Deși o parte din informația respectivă a fost pregătită și publicată, este clar că poate fi făcut mult mai mult pentru a colecta și publica informație cu privire la performanța partidelor politice la capitolul egalității de gen.³

Opinia publică

Opinia publică și sprijinul acordat (sau lipsa acestuia) au un impact semnificativ atunci când alegătorii vin la secția de votare. Partidele nu manifestă mare interes privind includerea unui număr mai mare de femei pe listele de partid, deoarece beneficiile electorale sunt în mare parte limitate, iar femeile-candidați de multe ori au posibilități mai limitate decât bărbații pentru a contribui sume semnificative pentru interesele de partid. Dovezile cu privire la cererea pentru o mai mare egalitate de gen în viața politică din Republica Moldova sunt variate; un studiu efectuat în 2011 a constatat că aproximativ o treime dintre moldoveni cred că femeile "nu au ce căuta în politică". Cu toate acestea, unele femei s-au bucurat de succes, mai ales în timpul alegerilor pentru funcția de primar.⁴

În timp ce femeile sunt sub-reprezentate în întregul spectru politic, **ratele de succes ale femeilor-candidați** variază în funcție de nivelul la care au loc alegerile. În cazul în care alegerile se bazează pe liste închise cu reprezentare proporțională, ca în cazul alegerilor în consiliile locale și în Parlament, rata de succes a candidaților-femei este de aproximativ două treimi în raport cu cea a candidaților-bărbați. Singurele alegeri la care alegătorii sunt în măsură să-și exprime în mod direct preferințele sunt alegerile locale pentru posturile de primari. Și la acest nivel femeile sunt slab reprezentate atât pe listele candidaților pentru funcțiile respective, cât și pe listele de partid, dar atunci când candidează pentru funcții au aproximativ aceeași rată de succes ca și bărbații.

Această tendință implică, că la alegerea **primarilor alegătorii nu manifestă preferințe clare față candidații de un anumit sex**. Din moment ce femeile se bucură de mult mai mult succes în alegerile pentru funcția de primar, se pare că partidele discriminează femeile mai mult decât o fac alegătorii. Cu toate acestea, aceste trenduri nu sunt confirmate și sunt necesare mai multe eforturi pentru a evalua măsura în care publicul sprijină participarea femeilor în viața politică.

Rolul mass-media

Evaluarea din 2012 a arătat, că mass-media a fost atât un ajutor, cât și o piedică în calea asigurării egalității de gen și abilitării femeilor. Percepția generală este că resursele financiare legate de interesele politice restricționează unele decizii editoriale – și că uneori aceste interese ar putea să intre în conflict cu interesele asigurării egalității de gen sau sprijinirii candidaților-femei. La fel de problematică este situația

² Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM), Partidul Liberal-Democrat din Moldova (PLDM), Partidul Liberal (PL) și Partidul Democrat (PD).

³ A se vedea, de exemplu, analiza Asociației pentru democrație parlamentară (ADEPT) privind listele de partid din anul 2010 (<http://www.e-democracy.md/elections/parliamentary/2010/lists-statistics>)

⁴ Percepțiile populației din Republica Moldova privind fenomenul discriminării: studiu sociologic, Fundația Soros, ianuarie 2011 (www.soros.md/files/publications/documents/Studiu_sociologic_EN.pdf)

când în emisiunile televizate bărbații joacă cel mai des rolul de experți, în timp ce femeile – cel al unor oameni rând. Deși nu este un fenomen propriu doar pentru Moldova, aceste tendințe descurajează abilitatea femeilor și egalitatea de gen în politică.

Există un șir de constrângeri în ceea ce privește schimbarea practicii existente, inclusiv influența financiară/politică înrădăcinată și dificultatea de a influența redactorii prin mijloace tradiționale, cum ar fi cursurile de formare profesională. Pentru a depăși aceste constrângeri, este nevoie de o abordare care să influențeze sensibilitatea mass-media față de aspectele legate de gen prin sporirea transparenței cu privire la modul în care ele selectează și prezintă materialul; în afară de aceasta, este necesar de creat o structură menită să încurajeze eforturile de îmbunătățire prin forțele proprii a situației în acest domeniu.

Oportunități pentru realizarea reformelor prin intermediul proiectului

Partenerii de dezvoltare au acordat până în prezent sprijin în domeniul sporirii cotei de reprezentare a femeilor și asigurării egalității de gen în politică, dar susținerea respectivă nu este suficientă. Diversele evenimente, cum ar fi mesele rotunde organizate de PNUD, Biroul OSCE pentru promovarea institutelor democratice și drepturilor omului etc. au contribuit la menținerea interesului față de aceste probleme și la sporirea cunoștințelor în domeniu, dar desfășurarea în continuare a evenimentelor de acest tip nu va fi suficientă pentru a determina acțiunile din domeniul politic necesare pentru a realiza o reformă legală rezultativă, dacă nu vor fi luate măsuri suplimentare. Acest proiect nou are scopul de a schimba accentul acestor măsuri, astfel încât să determine realizarea unei reforme în domeniu.

Partidele politice

Cheia pentru atingerea obiectivului de asigurare a prezenței unui număr mai mare de femei în posturile alese la toate nivelurile în Republica Moldova este de a obține mult sprijin din partea partidelor politice, în special în ceea ce privește numirea femeilor în calitate de candidați și plasarea lor pe listele de partid în poziții câștigătoare. Experiența altor state arată că cel mai eficient mod de a depăși aceste constrângeri este adoptarea de măsuri speciale provizorii, cum ar fi cotele la înaintarea candidaților. În mod ideal, aceste măsuri ar trebui să fie legiferate, dat fiind că nu există nici o garanție că partidele cu un grad jos de reprezentare a femeilor vor reuși să treacă peste rezistența pe intern.

Advocacy privind măsurile speciale provizorii și cotele

Problemele de gen trebuie abordate din perspectiva interesului social mai larg, deoarece nu este pur și simplu o problemă ce le vizează doar pe femei și fete. Eforturile de advocacy în cadrul acestui proiect se vor concentra pe furnizarea de informație cu privire la diferite măsuri speciale provizorii, cum ar fi măsurile cu caracter neutru din punct de vedere al genului, care se referă la "sexul mai puțin reprezentat", precum și la evidențierea beneficiilor sociale mai largi de care se bucură societatea în care există un echilibru dintre femei și bărbați în viața politică. La fel de importantă este includerea bărbaților în calitate de experți, promotori și adepți ai egalității de gen.

În cazul celor trei tipuri de alegeri, în cadrul cărora se folosesc liste închise de reprezentare proporțională, proiectul va pleda pentru și va sprijini eforturile de adoptare a măsurilor speciale provizorii, cum ar fi cotele de desemnare a candidaților de un anumit sex, pentru a atinge obiectivul stabilit la asumarea angajamentelor – minim 33 la sută (1 din 3) femei în Parlament, 40 la sută (2 din 5) – în consiliile locale și 25 la sută (1 din 4) – în consiliile raionale. Părților interesate le vor fi prezentate diverse opțiuni în ceea ce privește măsurile speciale provizorii și cotele, cum ar fi referințe neutre din punct de vedere al genului (adică referințe la sexul mai puțin reprezentat). De asemenea, vor fi prezentate informații și opțiuni cu privire la prioritizarea candidaților pe liste, pentru a depăși tendința de a plasa candidații-femei la capătul listelor. În plus, se va acorda atenție unor prevederi ce țin de substituirea în funcție, astfel încât în situațiile

când o femeie își dă demisia din funcția electivă sau când ea este revocată din funcție înainte de expirarea mandatului ea să fie înlocuită de o femeie. Acest tip de prevederi ajută la prevenirea situațiilor când femeile sunt presate să demisioneze după ce au fost alese, pentru a face loc pentru candidații de sex masculin care au fost clasati mai jos pe listele electorale.⁵

La nivel de primării vor fi, de asemenea, propuse diverse măsuri speciale provizorii, deși opțiunile sunt destul de limitate, dat fiind că alegătorii votează direct pentru candidați și nu pentru partidele politice.

Reforma electorală

Există mai multe inițiative legislative ce vizează reformarea sistemului existent, care sunt la moment subiectul dezbaterilor publice și din Parlament.

Un proiect de Lege privind finanțarea partidelor politice a fost prezentat de către Comisia Electorală Centrală; acest proiect prevede un bonus financiar de 10 la sută acordat în funcție de numărul de mandate obținute la ultimele alegeri parlamentare de către candidații-femei, precum și un bonus suplimentar de 10 la sută calculat în funcție de numărul de mandate obținute de femei la ultimele alegeri locale pentru posturile electivă de consilieri în cadrul autorităților administrației publice de nivelul al doilea și posturile de primari.

Pentru partidele mari, bonusul pentru nivelul de reprezentare în Parlament ar putea atinge cifra de 90 mii euro, în cazul celui mai mare partid (PCRM), și 30 mii euro în cazul Partidului Liberal, care are cele mai puține mandate. Stimulentul respectiv nu este de neglijat, dar ar putea să nu fie suficient pentru a încuraja toate partidele să-și schimbe abordarea. Este imposibil de determinat ce sume primesc partidele de la candidați de sex masculin ca "plată" pentru mandate sau cât de mult sunt dispuse să contribuie femeile pentru a fi plasate pe pozițiile câștigătoare pe listele electorale, dar estimările brute arată că costurile de oportunitate pentru unele partide sunt mai mari decât beneficiile finanțării de stat.

Deși proiectul de Lege cu privire la finanțarea partidelor politice a fost prezentat Parlamentului, el nu a fost încă votat în lectură finală. Nu este clar dacă Parlamentul este de acord cu prevederile proiectului de Lege ce țin de acordarea bonusului de 10 la sută.

Au fost propuse mai multe reforme pentru sistemul existent de alegeri parlamentare, inclusiv trecerea la un sistem de pluralitate bazat pe circumscripții reprezentate de un singur membru sau la un sistem paralel care să combine elemente de pluralitate bazate pe înaintarea unui singur membru pe circumscripție și elemente bazate pe reprezentarea proporțională în baza unei liste închise. Oricare dintre aceste sisteme va duce la perturbări politice semnificative și la provocări de ordin politic, cum ar fi stabilirea granițelor exacte ale raioanelor și înregistrarea alegătorilor în bază de apartenență la o anumită zonă. În general, în sistemele majoritare sunt alese mai puține femei decât în sistemele proporționale, dar există opțiuni eficiente privind adoptarea măsurilor speciale provizorii pentru fiecare dintre sistemele în cauză. Trecerea la un sistem, în cadrul căruia mai multe mandate vor fi acordate printr-un mecanism bazat pe majoritate, va implica mai multe dificultăți în ceea ce privește alegerea femeilor, dacă nu vor fi puse în aplicare măsurile speciale provizorii necesare.

Rolul comunității internaționale și ale organizațiilor societății civile

Au fost depuse eforturi considerabile din partea comunității internaționale și organizațiilor societății civile pentru a sprijini participarea femeilor în viața politică. Actori internaționali influenți, cum ar fi Delegația

⁵ Activitatea de advocacy va fi desfășurată în conformitate cu Cadrul de Politici Electorale al ONU, în special cu Directiva de politici privind promovarea participării politice și electorale a femeilor, precum și în conformitate cu rezultatele Evaluării necesităților electorale ale Republicii Moldova, după cum s-a convenit cu Focarul pentru asistența electorală.

Comisiei Europene în Moldova, OSCE, Consiliul Europei, agențiile ONU, precum și misiunile partenerilor bilaterali influenți, mai ales Ambasada Suediei, și-au exprimat interesul în prioritizarea acestei probleme la acordarea asistenței Parlamentului și Guvernului Republicii Moldova. Asistența respectivă va avea de câștigat în urma faptului că organizațiile societății civile ce activează în domeniu, cum ar CPD, FEE, Soros, NDI (Institutul Național pentru Democrație din S.U.A.) etc. au depus eforturi consecvente de sensibilizare. Unul dintre obiectivele Proiectului este de a beneficia de interesul existent la acordarea sprijinului pentru advocacy la nivel înalt, bazat pe experiența internațională și așteptările femeilor.

2. Argumentare

Proiectul este un efort comun al UN Women, PNUD, Fundația Est-europeană (FEE) și Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare" (CPD), care au decis să combine capacitățile și experiența lor în domeniul participării femeilor în viața politică. UN Women și PNUD au o istorie de succes în domeniul egalității de gen și abilitării politice a femeilor, atât la nivel global, cât și în Republica Moldova. Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare" și Fundația Est-europeană au realizat cu succes proiecte de elaborare a politicilor în domeniul promovării egalității de gen și sporirii cotei de reprezentare a femeilor în poziții de conducere și în viața politică, precum și proiecte rezultative cu implicarea femeilor la nivel local.

Proiectul se bazează pe sinergia programelor curente realizate de PNUD, UN Women, FEE, CPD, inclusiv Programul pentru democrație, Programul Comun al PNUD și UN Women de Dezvoltare Locală Integrată (PCDLI), programul FEE "Implicarea cetățenilor, abilitarea comunităților" finanțat de guvernele Suediei și Danemarcei și proiectul CPD "Abilitarea femeilor din comunitățile rurale" implementat în comun cu Fundația SOROS, precum și pe rezultatele programului Programul UN Women "Abilitarea economică a femeilor prin creșterea oportunităților de angajare în câmpul muncii în Republica Moldova" finalizat recent.

În afară de aceasta, Proiectul va face uz de rețelele existente și experiența altor programe și inițiative. Printre acestea merită de menționat prima rețea a primarilor-femei, creată și susținută în cadrul PCDLI. Rezultatele monitorizării – atât prin prisma dimensiunii de gen, cât și prin prisma abordării din perspectiva drepturilor omului – alegerilor locale din 2011, desfășurate în cadrul PCDLI, servesc drept bază cantitativă pentru evaluarea rezultatelor activității practice de promovare a egalității de gen în contextul inițiativelor pentru acordarea asistenței în procesul electoral, de rând cu acțiunile similare întreprinse de CPD și FEE. Prima rețea a femeilor și fetelor de etnie Romă, creată prin eforturile comune ale UN Women și Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) va fi folosită în calitate de platformă care va permite asigurarea legăturii cu femeile de etnie Romă și comunitățile Rome pentru a abilita femeile de etnie Romă să ocupe posturi electivă în urma viitoarelor alegeri locale.

Dat fiind accesul la baza de cunoștințe la nivel global și național acumulate în timp de PNUD și UN Women, organizații care elaborează și diseminează recomandări de fond și instrumente practice, combinat cu experiența practică semnificativă a Centrului "Parteneriat pentru Dezvoltare" și a Fundației Est-europene din Republica Moldova ce ține de promovarea egalității de gen și promovarea participării femeilor în conducerea țării, proiectul va beneficia de multitudinea de cunoștințe, experiență și parteneriate ale acestor patru organizații pentru a obține rezultate concrete pentru femei și țară la nivel de politici, la nivel instituțional și la nivel local înainte de alegeri, în timpul alegerilor și după alegeri.

Intervenția dată este aliniată la cadrele-cheie, inclusiv Strategia Națională de Dezvoltare și Programul național privind egalitatea de gen (PNEG) care include un obiectiv prioritar specific ce ține de promovarea femeilor în funcții de conducere, inclusiv prin alegeri și, prin urmare, conține o agendă de politici fermă în această privință. Programul propus se aliniază Planului Strategic al UN Women și va contribui la atingerea Rezultatului de Dezvoltare Globală nr. 1, și anume asigurarea participării sporite a femeilor în conducere

și în procesul de luare a deciziilor care le afectează viața, precum și este în concordanță cu Cadrul de Parteneriat al ONU în Moldova, Documentul privind Programul de Țară al PNUD Moldova pentru anii 2012-2016 și Planul Strategic al PNUD pentru anii 2014-2017.⁶

Partenerii

PNUD se axează pe egalitatea de gen și abilitarea femeilor nu numai din cauza că acestea țin de drepturile omului, dar și pentru că ele sunt o cale pentru realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului și pentru asigurarea dezvoltării durabile. PNUD coordonează eforturile globale și naționale de integrare a obiectivelor de asigurare a egalității de gen și abilitării femeilor în obiectivele de reducere a sărăciei, guvernare democratică, prevenire și recuperare în situații de criză, protecție a mediului și dezvoltare durabilă. Prin rețeaua globală, PNUD depune eforturi pentru ca vocea femeilor să fie cu adevărat auzită în toate instituțiile de guvernare, începând cu sistemul judiciar și terminând cu serviciul public, precum și în sectorul privat și în cadrul societății civile, astfel încât femeile să poată participa la egal cu bărbații în dialogul public și în procesul de luare a deciziilor și să poată influența deciziile care vor determina viitorul familiilor și țării lor.

Planul strategic al PNUD pentru anii 2014-2017 prevede angajamentul PNUD de a accelera atingerea obiectivelor ce țin de asigurarea egalității de gen, iar egalitatea de gen în guvernarea democratică este doar unul din domeniile-cheie. PNUD activează în Republica Moldova din 1992, perioadă în care a realizat inițiative de promovare a egalității de gen și a abilitării femeilor în Parlament, în sistemele și procesele electorale, în administrația publică, în dezvoltarea locală și în cadrul societății civile. PNUD a stabilit legături strânse cu un șir de ministere prin diverse inițiative de programe, legături care pot fi folosite pentru a suplimenta eforturile preconizate în cadrul proiectului dat.

La moment, PNUD colaborează cu Parlamentul și Comisia Electorală Centrală (CEC) în cadrul Programului "Îmbunătățirea calității democrației în Moldova prin suport parlamentar și electoral". Promovarea egalității de gen în Parlament și în procesul electoral este unul dintre domeniile de interes sporit în cadrul Programului. Programul sprijină îmbunătățirea proceselor de elaborare și punere în aplicare a politicilor sensibile din perspectiva egalității de gen și contribuie la dezvoltarea capacităților femeilor-deputați. Începând cu 2012 Programul a atins anumite rezultatele în ceea ce privește:

- sporirea gradului de conștientizare a necesității asigurării egalității de gen pentru colaboratorii Parlamentului și Comisiei Electorale Centrale;
- elaborarea bugetului, ținând cont de dimensiunea egalității de gen;
- evaluarea activității Comisiei Electorale Centrale din perspectiva egalității genurilor;
- Elaborarea planului de acțiuni pentru asigurarea egalității de gen în cadrul CEC;
- Instruirea personalului administrativ implicat în alegeri în domeniul asigurării egalității de gen în cadrul alegerilor;

Programul pentru democrație promovează, de asemenea, ideea (pe baza de exemple din parlamentele altor state europene) de creare a unui grup de femei-deputați care să întrunească reprezentantele tuturor partidelor parlamentare, printr-un șir de activități care au ca scop o mai bună înțelegere de către deputați a potențialului acestui instrument în consolidarea rolului femeilor în procesul de luare a deciziilor, inclusiv organizarea cursurilor de instruire a femeilor-deputați în așa domenii importante cum ar fi comunicarea, prezentarea și abilitățile de conducere, precum și organizarea vizitelor de studiu tematice în țările UE pentru grupuri de femei-deputați care să reprezinte toate partidelor parlamentare. Grupul femeilor-deputați ar oferi o platformă pentru promovarea aspectelor de gen în Parlament dintr-o perspectivă multipartinică. Din păcate, un astfel de grup încă nu a fost stabilit. Instabilitatea politică generală, tensiunile dintre partidele politice și mai multe crize în

⁶ UN Women, Anexa nr. 1 la Planul Strategic al UN-Women, Cadrul de rezultate privind dezvoltarea al UN-Women pentru anii 2011-2013, 2010 (http://www.unwomen.org/wpcontent/uploads/2011/03/UNwomen_StrategicPlan_Annex1.pdf).

cadrul fracțiunilor parlamentare au împiedicat până la moment crearea unei baze bune pentru cooperarea multipartinică dintre femeile-deputați, deși femeile-deputați în funcții de conducere manifestă în continuare interes față de această inițiativă. Programul va continua cu eforturile de consolidare a cooperării între partide, preferabil prin crearea grupului multipartinic al femeilor-deputați sau unui grup de lobby al intereselor femeilor în cadrul Parlamentului, inclusiv prin implicarea femeii-deputați nou-alese care vor veni în Parlament în urma alegerilor.

Prin această activitate PNUD a stabilit un parteneriat strâns cu conducerea Parlamentului, liderii fracțiunilor, președinții comisiilor permanente, cu unii deputați, inclusiv cu unele femei influente, precum și cu Secretariatul și colaboratorii Aparatului Președintelui Parlamentului. Cu toate acestea, o lecție însușită în cadrul Programului pentru democrație este că eforturile de extindere a participării femeilor în viața politică și a rolului lor în procesul de luare a deciziilor nu pot fi limitate la activitatea în cadrul Parlamentului și CEC: pentru a spori cota femeilor implicate activ în viața politică va fi aplicată o abordare mai largă care să includă lucrul cu partidele politice, mass-media, organizațiile societății civile și oamenii de rând, pentru a spori conștientizarea necesității de a promova egalitatea de gen în viața politică la toate nivelurile societății, de a abilita femeile să candideze la alegeri și de a le dota cu abilitățile necesare pentru a câștiga alegerile. Experiența acumulată, parteneriatele create, credibilitatea în ochii părților interesate și capacitatea operațională vor asigura realizarea potențialului mare al Programului pentru democrație al PNUD de a servi ca o platformă pentru extinderea activității pentru asigurarea unei participări mai mari a femeilor în viața politică și în procesul de luare a deciziilor dincolo de Parlament și CEC, printr-un efort comun al PNUD, UN Women, FEE și CPD la nivel național, raional și local în contextul viitoarelor alegeri la nivel central și local.

În iulie 2010 Adunarea Generală a Națiunilor Unite a creat **UN Women**, Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor. Astfel, statele-membre ale ONU au făcut un pas istoric în accelerarea atingerii obiectivelor ONU privind egalitatea de gen și abilitarea femeilor. Principalele roluri ale UN Women sunt de a sprijini organismele inter-guvernamentale, cum ar fi Comisia privind Statutul Femeilor, în formularea politicilor, standardelor și normelor la nivel mondial, acordarea asistenței statelor-membre în aplicarea acestor standarde, de a fi disponibilă să acorde asistență tehnică și financiară adecvată statelor care o solicită și de a crea parteneriate eficiente cu societatea civilă, de a responsabiliza sistemul ONU în ceea ce privește angajamentele asumate în domeniul asigurării egalității de gen, inclusiv prin monitorizarea periodică a progresului la nivel de sistem.

UN Women a atins rezultate tangibile în susținerea eforturilor de reformare constituțională și legală, inclusiv la instituirea sistemelor electorale sensibile la gen, prin intermediul proiectelor realizate în diferite regiuni ale lumii. Activitatea în acest domeniu a fost extinsă în contextul atingerii Impactului nr. 1 din Planul Strategic al UN Women, și anume "Femeile conduc și participă la luarea deciziilor care le afectează viețile"; UN Women primește tot mai multe solicitări din partea ONU și partenerilor din societatea civilă, donatorilor și guvernelor privind cunoștințele și experiența specifică în domeniul asigurării egalității de gen, acordarea asistenței pentru dezvoltarea capacităților și elaborarea politicilor în domeniul drepturilor politice ale femeilor, participarea femeilor în viața politică și la conducere.

UN Women activează în Republica Moldova începând cu anul 2010, pe baza proiectelor realizate anterior de UNIFEM, organizație care activează în Moldova din 2007. În prezent, UN Women este în proces de consolidare a prezenței sale în calitate de agenție pe deplin acreditată în Republica Moldova. Biroul UN Women întrunește patru angajați locali și începând cu 2014 va fi condus de un reprezentant permanent. În Programul de țară pentru anii 2014-2017 sunt stabilite patru domenii strategice, și anume: 1. Femeile conduc și participă la procesul decizional, la toate nivelurile, 2. Femeile, mai ales cele mai sărace și mai excluse, sunt abilitate din punct de vedere economic și beneficiază în urma dezvoltării; 3. În viața femeilor și fetelor nu există violență, 4. Actul de guvernare și planificare la nivel național reflectă pe deplin responsabilitatea asumată privind angajamentele și prioritățile legate de asigurarea egalității de gen. UN Women colaborează strâns cu Parlamentul, Guvernul, autoritățile publice locale, organizațiile societății civile, mass-media și femeile, la nivel central și local, în cadrul programelor și inițiativelor în curs de desfășurare.

În perioada 2007-2013 UN Women a oferit asistență extinsă statului în revizuirea și accelerarea acțiunilor în vederea realizării angajamentelor asumate în privința Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, în special privind Obiectivul nr. 3. La concret, cu sprijinul Guvernului Suediei setul inițial adoptat de stat în 2008, și anume obiectivul național nr. 3 și indicatorii naționali, a fost revizuit în totalitate în baza unui proces participativ. Revizuirea obiectivelor și indicatorilor a asigurat o bază solidă pentru accelerarea eforturilor statului privind promovarea femeilor în funcții de răspundere. De asemenea, cu susținerea UN Women statul a elaborat și adoptat Legea cu privire la egalitatea de șanse între femei și bărbați (prima de acest gen) și Programul național privind egalitatea de gen. Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, Legea cu privire la egalitatea de șanse între femei și bărbați și Programul național privind egalitatea de gen au fost primele și cele mai importante documente care au reflectat viziunea statului cu privire la importanța promovării femeilor în calitate de lideri. Rapoartele statului adresate Comisiei pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor, precum și punerea în aplicare a concluziilor Comisiei prin intermediul politicilor și planurilor sectoriale și naționale au fost, de asemenea, susținute anterior, fiind acțiuni din unul dintre domeniile prioritare de activitate în stat, iar una din priorități a fost concentrarea pe promovarea femeilor în funcții de conducere. În Republica Moldova au fost efectuate mai multe studii și cercetări pentru a identifica piedicile principale cu care se confruntă femeile în realizarea drepturilor lor, inclusiv a drepturilor politice. Una din problemele fundamentale cele mai dificile care au fost identificate sunt legate de imaginea femeilor ca ființe inferioare în mass-media, dezvoltarea slabă a facilităților de îngrijire, dependența economică a femeilor, precum și nivelul inadecvat de încredere și stimă de sine; acestea sunt cauzate doar tangențial de existența unei conduceri la cârma partidelor și a țării în general care nu este sensibilă din perspectiva egalității de gen. UN Women, ca răspuns la cauzele identificate (atât cele fundamentale/primare și cele secundare) întreprinde măsuri complexe la nivelele de politici, la nivelele instituțional și local, de comun cu ONU, donatorii, Parlamentul, Guvernul, organizațiile societății civile și înseși femeile. UN Women s-a implicat în activitatea menită să schimbe situația ce ține de imaginea dezavantajoasă a femeilor în mass-media începând cu anul 2008, aplicând diverse instrumente care, de ceva timp, sunt întrunite sub termenul generic de auto-evaluare a organizațiilor mass-media din perspectiva egalității de gen. Ca un exemplu, în 2013 la această inițiativă au participat 17 organizații ale presei scrise și ale mijloacelor mass-media electronice, înregistrând rezultate extrem de pozitive, în special în ceea ce privește publicarea materialelor despre femeile implicate în politică și economie, precum și în ceea ce privește o abordare generală sensibilă la gen în materialele publicate. În afară de aceasta, UN Women a jucat un rol important în modificarea mai multor legi și politici, a contestat mecanismul de prestare a serviciilor la nivel local, a contribuit la elaborarea unor politici mai bune bazate pe dovezi prin punerea la dispoziția autorilor a datelor și informației mai exacte și mai complexe, a dezvoltat cooperarea între ONG-uri și a fost activă în promovarea cooperării între diferite niveluri ale puterii și diferite părți interesate, pentru promovarea în continuare a egalității de gen, a abilitării femeilor și a promovării femeilor în funcții de conducere.

Experiență UN Women include inițiative de dezvoltare a capacităților femeilor-candidați, a dialogului la nivel înalt, a colaborării cu autoritățile locale, mass-media și societatea civilă. În perioada premergătoare alegerilor locale din 2011 UN Women și PNUD au organizat cursuri de instruire specializate în întreaga țară, la care au participat peste 200 femei-candidați care s-au balotat pe listele diferitor partide. În cadrul instruirii femeile au obținut experiență practică privind arta de a face prezentări de succes și de a comunica eficient cu mass-media în calitate de candidați la alegeri. Ca rezultat, peste 33 la suta din participante au obținut posturi de consilieri locali și primari. În cadrul unui atelier de lucru regional organizat de UN Women și PNUD, în colaborare cu Parlamentul Republicii Moldova și ODIHR în iunie 2013 a fost discutată importanța cotelor de gen și instituționalizării unui mecanism interpartinic pentru promovarea egalității de gen și abilitarea femeilor. Proiectul propus se va baza pe aceste relații și pe lecțiile învățate în urma realizării inițiativelor anterioare legate de acordarea sprijinului femeilor pentru ca ele să se implice în viața politică.

Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare" (CPD) este o organizație non-profit înființată în 1998, care are misiunea de a sprijini și promova o abordare integratoare a problemelor de gen, drepturilor femeilor și egalității de șanse pentru femei și bărbați. Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare" a fost și rămâne o organizație-lider

care și-a asumat un rol complex în acțiunile de advocacy pentru egalitatea de gen în alegeri și politică, în general.

În 2007 CPD a realizat primul efort de monitorizare a alegerilor din perspectiva de gen în cadrul alegerilor locale. Proiectul de monitorizare s-a axat pe structura de gen a candidaților incluși pe listele electorale, analiza din perspectiva de gen a platformelor politice, a materialelor publicate de mass-media, a modului de desfășurare a întâlnirilor electorale, structura de gen a organelor electorale. În urma monitorizării, Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare" a produs două rapoarte de monitorizare, și anume un raport de monitorizare privind egalitatea de gen în alegerile locale și un studiu comparativ asupra perspectivei de gen în mass-media în perioadele electorale din 2003 și 2007. În 2009 monitorizarea a inclus evaluarea modelelor de vot din perspectiva de gen, evaluarea din perspectiva de gen a structurii finanțării campaniei electorale și metodologia mai complexă pentru evaluarea materialelor publicate de mass-media din perspectiva de gen. Odată cu aceasta, CPD a tins să studieze în profunzime situația din perspectiva femeilor-candidați. CPD a publicat rapoarte privind alegerile din aprilie și din iulie 2009. În afară de aceasta, în 2009 organizația și-a extins eforturile pentru a crea o pagină de resurse privind egalitatea de gen în alegeri (www.alegeriprogen.md). În 2010 Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare" a monitorizat alegerile anticipate și a îmbunătățit metodologia de monitorizare pentru a fi în măsură să evalueze partidele politice și candidații independenți din punct de vedere a capacității lor de a promova și asigura egalitatea de gen în cadrul campaniei electorale. În 2010 CPD a elaborat un raport de evaluare din perspectiva de gen a ultimelor cinci campanii electorale naționale, vizând perioada 1998-2010. În alegerile din 2011 Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare" a folosit aceeași abordare ca și în alegerile locale, analizând posibila marginalizare dublă a femeilor ce fac parte din grupurile minoritare, a femeilor sărace și a femeilor cu dizabilități în politică și în cadrul campaniei electorale.

În afară de experiența în monitorizarea alegerilor și în domeniul activității de advocacy, CPD este un lider în rândul organizațiilor non-guvernamentale care le oferă femeilor din Moldova oportunități de dezvoltare a calităților de lider. La moment, CPD desfășoară două programe de liderism novatoare. "CIVITA" este un proiect de trei ani ce vizează dezvoltarea abilităților de lider și sporirea gradului de participare a femeilor tinere din zonele rurale. Programul se bazează pe o abordare holistică a dezvoltării calităților de lider: sesiuni de instruire, mentorat, stagii, granturi mici și granturi acordate membrilor rețelei. "INSPIR-O!" este primul program național de mentorat pentru femei în Republica Moldova. CPD lucrează cu femeile din sectoarele privat, civic și public pentru a le dezvolta potențialul de lider prin identificarea unor femei-mentori și facilitarea unei relații de mentorat lucrative și eficiente.

Printre alte proiecte relevante care au fost implementate în ultimii 3 ani se numără: (1) "Abilitarea femeilor din mediul rural din Moldova". Scopul proiectului a fost de a le oferi femeilor din peste 20 comunități rurale din Republica Moldova posibilitatea de a-și dezvolta abilitățile de liderism civic și de a le încuraja să fie active în cadrul comunităților. Rezultatele proiectului: cel puțin 156 femei din 25 comunități și-au dezvoltat aptitudinile de lider. Cel puțin 100 femei au afirmat cu fermitate că intenționează să fie active în cadrul comunității lor pe parcursul unui timp îndelungat. Cel puțin 8345 de persoane au fost implicate direct sau influențate de implementarea proiectului, în folosul comunității. În 15 cazuri, au fost create grupuri comunitare noi sau participanții s-au asociat ONG-urilor existente pentru a lucra la proiecte în folosul comunității. 25 proiecte comunitare au fost elaborate și implementate cu succes în beneficiul comunității; (2) Watch Dog Lab – un proiect care și-a propus să dezvolte capacitățile în rândul ONG-urilor locale pentru promovarea egalității de gen, implicarea activă a femeilor și buna guvernare la nivel de comunitate. În acest proiect participă 14 ONG-uri în total. CPD a elaborat un instrument special pentru evaluarea capacităților pentru a identifica lacunele de capacitate specifice în cadrul organizațiilor selectate și le-a ajutat la elaborarea unor planuri de dezvoltare a capacităților pe termen mediu. Pe lângă aceasta, CPD a organizat cursuri de instruire, a oferit consultanță și sprijin financiar pentru toate ONG-urile pentru a se asigura că planurile de dezvoltare a capacităților vor fi realizate; (3) Programul de liderism pentru femeile din mediul rural din Republica Moldova a fost un program implementat în parteneriat cu Fundația Soros Moldova pentru a încuraja și a dezvolta liderismul în rândul femeilor din mediul rural, astfel încât ele să poată participa cu succes la alegerile locale din 2011. CPD a oferit

instruire practică, sesiuni de consultanță și mentorat pentru 60 femei; majoritatea au participat la alegeri în calitate de candidați.

Fundația Est-europeană (FEE) a fost înființată ca o fundație din Republica Moldova în noiembrie 2009 și și-a început activitatea în iunie 2010. FEE este organizația succesoare a Reprezentanței Fundației Eurasia în Republica Moldova și a moștenit sistemele financiare și de management, cunoștințele și experiența privind activitățile programatice și cunoștințele instituționale ale acesteia. Fundația Eurasia, o organizație cu sediul în SUA, a deschis o reprezentanță în Republica Moldova în mai 1998, care a constituit baza pentru lansarea FEE cu 12 ani mai târziu.

FEE este o organizație non-profit înregistrată în Moldova care are ca scop dezvoltarea capacităților organizațiilor societății civile din Republica Moldova, la nivel local și național, prin intermediul acordării asistenței tehnice, elaborării programelor comune și acordării granturilor pentru realizarea proiectelor. FEE are un palmares excelent în gestionarea granturilor și a contribuit la consolidarea a peste 80 organizații ale societății civile prin acordarea de 100 granturi mici și organizarea cursurilor de instruire privind managementul proiectelor și managementul financiar. FEE este un administrator responsabil al fondurilor acordate de donatori și a primit sprijin din partea donatorilor internaționali și privați, inclusiv USAID, Guvernul Suediei, Danida, UE, UNDEF, NED și "Gas Natural Fenosa". FEE lucrează în strânsă colaborare cu organizațiile societății civile pentru a le dezvolta capacitățile ce țin de implicarea în procesul legislativ și de elaborarea politicilor. În afară de aceasta, FEE acordă asistență tehnică semnificativă și sprijin financiar sub formă de granturi grupurilor de experți care își propun să asigure progresul în domeniul egalității de gen, justiției și drepturilor omului, dezvoltării economice. În plus, FEE sprijină organizațiile-umbrelă, cum ar fi Consiliul Național de Participare (CNP), Consiliul ONG, Consiliul Național al Tineretului și Rețeaua Romilor.

FEE depune eforturi pentru ca vocea femeilor, ca și vocea bărbaților, să fie cu adevărat auzită în toate instituțiile, inclusiv în sistemul judiciar, serviciul public, sectorul privat și societatea civilă, astfel încât femeile să poată participa la egal cu bărbații în dialogul public și în procesul de luare a deciziilor și să poată influența deciziile care vor determina viitorul familiilor și țării lor. Mai jos sunt prezentate câteva exemple concrete. În timpul alegerilor parlamentare din 2009 FEE a acordat sprijin CPD în monitorizarea alegerilor parlamentare din perspectiva egalității de gen. Proiectul a contribuit la identificarea lacunelor legate de participarea femeilor în politică și în alegeri și la formularea recomandărilor corespunzătoare. FEE a promovat activ reforma privind finanțarea partidelor politice pentru instituirea unui sistem compatibil cu principiul egalității de gen. În 2012 FEE a sprijinit grupul de lucru privind reforma în domeniul finanțării partidelor politice creat de CEC pentru a identifica opțiunile de politici care să asigure egalitatea de gen la nivel de partide politice. Ca rezultat, au fost elaborate proiecte de modificare a legislației în vigoare, care prevăd stimulente pentru acele partide politice care sunt sensibile la dimensiunea de gen. În plus, FEE a contribuit la sporirea gradului de conștientizare a necesității de a promova femeile în politică prin intermediul unor dezbateri televizate și dezbateri la radio, organizate în parteneriat cu rețeaua de stații locale de televiziune "Meridian TV".

FEE a întreprins eforturi semnificative pentru a promova egalitatea de gen în politică, în societatea civilă și în mediul de afaceri. În 2012 FEE a organizat Conferința Internațională "Egalitatea de gen pentru o societate durabilă". Evenimentul a contribuit la articularea obstacolelor în calea asigurării unei egalități de gen de facto, abordând aceste probleme la cel mai înalt nivel al guvernării. La încheierea Conferinței a fost adoptată o rezoluție care conține recomandări specifice pentru organele de stat, mediul de afaceri și partidele politice. În 2013 FEE a sprijinit proiectul de mentorat "INSPIR-O" implementat de CPD. Proiectul a contribuit la consolidarea capacităților a 30 femei, fapt ce va facilita avansarea lor cu succes în sectorul public, în mediul de afaceri și în cadrul societății civile. În afară de aceasta, în cadrul proiectului 10 femei au fost abilitate să și realizeze ideile inovatoare, fapt ce a contribuit la dezvoltarea lor profesională și la emanciparea lor. Proiectul dat a dus la crearea unei rețele care întrunește peste 50 mentori gata să contribuie la dezvoltarea altor femei în întreaga țară. În decembrie 2013 FEE, în parteneriat cu CEC, CPD și Clubul Politic al Femeilor 50/50 au organizat dezbateri la tema "Vom vota sau amâna?". Evenimentul s-a axat pe necesitatea adoptării unei cote de reprezentare de 40 la sută pentru femei și bărbați și a reformării mecanismului de finanțare a partidelor

politice, prevăzând stimulente pentru partidele politice sensibile la gen. La dezbateri au participat deputați, reprezentanți ai organizațiilor de femei din cadrul partidelor politice și ai ONG-urilor. Dezbaterile s-au soldat cu elaborarea unui set de acțiuni strategice necesare pentru ca Parlamentul să adopte aceste reforme imperative.

3. Rezultate scontate – cadrul logic („log frame”)

Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare / Surse de informații	Organizația-lider
Obiectiv – Sporirea participării politice a femeilor la nivelele local, regional și național.	Ponderea femeilor este mai mare de 30% în Parlament, consilii raionale, primării și consilii locale în urma alegerilor din 2014/2015	Datele CEC privind alegerile din 2014/2015.	<i>UN Women</i>
Rezultatul 1 – Cadrul legislativ și de politici care avansează dreptul femeilor de a participa în luarea deciziilor la nivel național și local reformat, adoptat și implementat	Adoptarea și implementarea măsurilor speciale provizorii	Listele partidelor politice prezentate la CEC.	<i>UN Women, CPD</i>
Rezultatul 1.1 – Capacitatea sporită la nivel național și local pentru a elabora și implementa politici care să promoveze dreptul femeilor de a participa în luarea deciziilor.	<p>1. Modificările legislative pentru promovarea femeilor în poziții de luare a deciziilor înaintate Parlamentului</p> <p><i>Țintă:</i> Propuneri privind proiectul de Lege cu privire la modificarea Legii cu privire la Guvern și alte proiecte de legi și regulamentele elaborate într-o manieră participativă și transparentă</p> <p><i>Date de referință:</i> Proiecte legislative cu privire la ajustarea Codului Electoral, Legii cu privire la Parlament, Legii cu privire la Guvern și Legii cu privire la egalitatea de șanse între femei și bărbați sunt elaborate pentru a promova femeile în politică și în luarea deciziilor. Nu au fost întreprinse inițiative pentru elaborarea actelor normative întru asigurarea concordanței cu toate actele legislative relevante</p> <p>2. Partidele politice beneficiază de informație/metodologii pentru desemnarea unui număr mai mare de femei în calitate de candidați la alegeri</p> <p><i>Ținta:</i> toate partidele parlamentare primesc cel puțin informație privind înaintarea unui număr mai mare de femei</p> <p><i>Date de referință:</i> lipsesc</p>	<p>Norma legislativă specială stabilită. Evaluarea prin prisma de gen a partidelor politice de către organizațiile societății civile (evaluarea de gen a partidelor politice). Rapoartele partidelor politice. Sondajele de opinii. Rapoartele de monitorizare a mass-media. Rapoartele electorale. Datele CEC și BNS, UN Women, CPD și FEE</p> <p>Evaluarea performanței partidelor politice din perspectiva asigurării egalității de gen, efectuată de organizațiile societății civile (acordarea scorurilor pentru asigurarea egalității de gen partidelor politice țintite)</p> <p>Rapoartele partidelor politice; Sondajele de opinie publică;</p>	<i>UN Women CPD și EEF</i>

Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare / Surse de informații	Organizația-lider
		Rapoartele de monitorizare mass-media; Rapoartele electorale: Datele CEC și BNS;	
<i>Activitatea 1.1.1</i>	– Desfășurarea campaniilor de advocacy la nivel înalt în sprijinul cotei electorale / Adoptarea măsurii speciale provizorii, inclusiv întâlniri anuale la nivel înalt cu participarea experților internaționali.		<i>UN Women</i>
<i>Activitatea 1.1.2</i>	– Aplicarea practicilor de advocacy în sprijinul cotei electorale la nivelul societății civile.		<i>EEF</i>
<i>Activitatea 1.1.3</i>	– Facilitarea schimburilor regionale în vederea consolidării procesului de reformare.		<i>PNUD</i>
<i>Activitatea 1.1.4</i>	– Sprijin în elaborarea actelor normative/secundare pentru a asigura conformarea modificărilor legislative adoptate principiilor egalității de gen prin adoptarea măsurilor speciale provizorii, elaborarea proiectelor de lege cu privire la modificarea Legii Guvernului și altor acte legislative relevante pentru a promova echilibrul de gen în procesul de luare a deciziilor, în corespundere cu cadrul normativ internațional pentru asigurarea egalității de gen;		<i>UN Women</i>
<i>Activitatea 1.1.5</i>	Monitorizarea performanței privind asigurarea echilibrului de gen a autorităților publice, partidelor politice și altor actori relevanți înainte de alegeri, pe parcursul alegerilor și după alegeri.		<i>CPD</i>
Rezultatul 1.2 – Capacități sporite la nivel național și local pentru a promova participarea femeilor în procesele electorale atât în calitate de candidați, cât și în calitate de alegători.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Numărul de organizații care susțin candidații-femei și care solicită participarea egală a femeilor în nominalizările partidelor politice, care au primit sprijin pentru dezvoltarea capacităților <i>Țintă:</i> Cel puțin 10 organizații la nivelele central și local <i>Date de referință:</i> lipsesc 2. Numărul de femei care au obținut cunoștințe și și-au dezvoltat abilitățile pentru a fi înaintate și desemnate să candideze pe listele electorale <i>Țintă:</i> Cel puțin 1000 femei aplică cunoștințele și abilitățile de nominalizare și candidare pe listele electorale <i>Date de referință:</i> ONU a oferit suport pentru circa 200 femei în timpul alegerilor din 2010/2011 3. Cota femeilor nominalizate și care participă la alegeri 	Rapoartele organizațiilor partener și ale organizațiilor-țintă. Rapoartele organizațiilor societății civile și rezultatele sondajelor de opinie publică	<i>UN Women</i>

Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare / Surse de informații	Organizația-lider
	<p>Țintă: creștere cu 10 puncte procentuale</p> <p><i>Date de bază:</i> Parlament = 27%, primării = 17%, consilii locale = 32%</p> <p>4. Locul (numărul de ordine) mediu al femeilor pe listele electorale parlamentare scade⁷</p> <p><i>Țintă: scădere cu 10 puncte procentuale</i></p> <p><i>Date de bază: 60%</i></p>		
<i>Activitatea 1.2.1</i> Dezvoltarea capacității organizațiilor societății civile și ale potențialilor formatori la nivelele central și local, pentru o mai bună susținere a femeilor care urmează să-și înainteze candidaturile și să se baloteze la alegeri.			UN Women
<i>Activitatea 1.2.2</i> Sporirea capacității Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral pe lângă CEC de a integra dimensiunea de gen în toate programele de formare pentru administratorii electorali, funcționarii partidelor politice, APL și alte părți interesate.			PNUD
<i>Activitatea 1.2.3</i> Susținerea partidelor politice (conducerii, organizațiilor de femei și tineret ale partidelor politice) în evaluarea, elaborarea și implementarea planurilor de acțiuni privind atragerea, instruirea și sprijinirea femeilor cu potențial de a candida.			CPD
<i>Activitatea 1.2.4</i> Susținerea organizațiilor-umbrelă, cum ar fi Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte, Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Forumul ONG-urilor ș.a., în integrarea dimensiunii de gen.			EEF
<i>Activitatea 1.2.5</i> Campanie participativă pentru încurajarea și abilitarea femeilor pentru ca ele să-și înainteze candidaturile și să se baloteze la alegeri			UN Women
<i>Activitatea 1.2.6</i> Desfășurarea unei campanii mass-media axate pe femeile implicate în politică și pe prezentarea femeilor de succes.			UN Women
<i>Activitatea 1.2.7</i> Organizarea unei serii de programe de dezvoltare a capacităților pentru femeile-lideri (în prezent aflate la putere), spre a spori capacitatea acestora de a candida la alegeri (în special, organizarea instruirii cu privire la aparițiile în mass-media și participarea la dezbateri TV).			CPD
<i>Activitatea 1.2.8</i> Desfășurarea seminarelor de instruire pre-electorală pentru femeile care doresc să candideze la alegeri.			UN Women
Rezultatul 1.3 – Capacități sporite ale organelor de management electoral în ceea ce privește	1. Cota femeilor membre ale CEC și ale comisiilor electorale locale și raionale	Raportul anual al CEC materiale instructive pentru alegători	PNUD

⁷ Poziția candidaților se măsoară de la începutul listei, astfel încât cifra mai mică indică că candidatul are șanse mai mari să fie ales decât candidatul marcat printr-o cifră mai mare.

Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare / Surse de informații	Organizația-lider
managementul electoral sensibil la gen	<p><i>Țintă:</i> Creșterea cotei femeilor cu cel puțin o persoană în CEC și cu 10% din numărul președinților comisiilor electorale locale și raionale.</p> <p><i>Date de bază:</i> o femeie membră a CEC, femeile constituie 36% din numărul președinților comisiilor electorale raionale</p> <p>2. Campaniile CEC cu privire la înregistrarea și educarea electoratului pun accent special pe femei, tineri și grupuri vulnerabile</p> <p><i>Țintă:</i> Campaniile CEC cu privire la înregistrarea și educarea electoratului sunt elaborate și implementate cu accent special pe femei, tineri și grupuri vulnerabile</p> <p><i>Date de bază:</i> Nu există accent special pe femei, tineri și grupuri vulnerabile în campaniile CEC</p>	date dezagregate cu privire la distribuția alegătorilor activi pe sexe	
<i>Activitatea 1.3.1.</i> - Asistență CEC în direcția consolidării echilibrului de gen pe intern, în cadrul organelor de management electoral, la toate nivelurile, și generarea de stimulente pentru ca femeile să devină administratori electorali.			PNUD
<i>Activitatea 1.3.2.</i> - Consultarea CEC în direcția proiectării sistemului de înregistrare a alegătorilor și desfășurării campaniilor educative vizând femeile, tinerii alegători ș.a., în special alegătorii din rândul grupurilor vulnerabile.			PNUD
<i>Activitatea 1.3.3.</i> - Asistență tehnică în compilarea datelor dezagregate pe gen și analiza structurii alegătorilor în cadrul alegerilor locale și naționale			PNUD
Rezultatul 2 – Promotorii egalității de gen influențează cadrul legislativ și de politici pentru a spori liderismul femeilor și participarea lor în politică	Acord cu privire la manifestul/agenda femeilor utilizat pe platformele comune ale femeilor din comunități, grupuri comunitare, ONG, centre analitice, partide politice, etc. care face apel pentru participarea sporită a femeilor în politică	Sondaj de opinie publică, rapoartele organizației, reportajele din mass-media.	UN Women
Rezultatul 2.1 – Sensibilitate de gen sporită în prezentarea tematicii politice de către mass-media.	<p>1. Numărul organizațiilor mass-media care monitorizează produsele mediatiche proprii prin prisma de gen în mod permanent, până la alegeri, în timpul alegerilor și după alegeri.</p> <p><i>Țintă:</i> Cel puțin alte 20 organizații media electronice, TV, radio și presa scrisă</p>	Rapoartele de monitorizare mass-media; sondajele/rapoartele asociației mass-media	UN Women

Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare / Surse de informații	Organizația-lider
	<i>Date de referință:</i> 17 organizații media electronice și presa scrisă		
<i>Activitatea 2.1.1</i> Organizarea cursurilor de formare privind îmbunătățirea participării femeilor în politică la nivel central și local, pentru presa tipărită, posturile TV și radio și mijloacele mass-media electronice			UN Women
<i>Activitatea 2.1.2</i> Monitorizarea și clasificarea periodică a sensibilității de gen în reportajele politice, inclusiv în presa tipărită, la posturile TV și radio și în mass-media electronice.			UN Women
<i>Activitatea 2.1.3</i> Sprijin pentru mass-media în auto-evaluarea din perspectiva egalității de gen în ceea ce privește imaginea femeilor implicate în politică și respectarea principiilor egalității de gen, la nivel central și local, înainte de alegeri, în timpul alegerilor și după alegeri.			UN Women
Rezultatul 2.2 – Capacitatea consolidată a promotorilor egalității de gen pentru a promova asumarea de către femei a rolului de lider și participarea femeilor în politică	<p>1. Numărul de inițiative depuse de către femei și grupuri de femei, precum și ONG-uri, pentru a solicita includerea necesităților și priorităților femeilor în agenda partidelor politice, la nivelele central și local</p> <p><i>Țintă:</i> Femeile din cel puțin 30 comunități își identifică necesitățile și interesele comune; solicită răspunsul partidelor politice în cadrul agendei acestora de dinainte și după alegeri. Nevoile identificate ale femeilor aduse în vizorul liderilor politici, la nivel central</p> <p><i>Date de referință:</i> lipsesc</p>	<p>rapoartele organizațiilor societății civile;</p> <p>rapoartele de monitorizare mass-media;</p>	UN Women
<i>Activitatea 2.2.1</i> Acordarea asistenței tehnice și/sau dezvoltarea capacităților în rândul organizațiilor comunitare, grupurilor de femei, tinerilor și femeilor din comunități - îndeosebi în rândul celor din categoriile vulnerabile (femei din comunitățile de Romi, femei cu dizabilități, femei infectate cu HIV) - pentru a identifica nevoile și prioritățile lor, inclusiv în localitățile în care se desfășoară proiectul.			UN Women
<i>Activitatea 2.2.2</i> Susținerea la nivel central și local a inițiativelor femeilor ce țin de includerea nevoilor și priorităților lor pe agenda partidelor politice.			UN Women
<i>Activitatea 2.2.3</i> Susținerea inițiativelor femeilor (în special cele din rândul grupurilor vulnerabile, inclusiv femeile de etnie Romă) de atragere a atenției la necesitățile și problemele proprii.			FEE și UN Women
Rezultatul 2.3 – Capacitățile femeilor-deputați și femeilor-consilieri de a-și exercita atribuțiile în funcții electiv dezvoltate și consolidate	<p>1. Numărul de întâlniri organizate între parlamentari și femeile din spațiul rural și urban</p> <p><i>Țintă:</i> 15 raioane vor fi vizitate și vor fi organizate întâlniri</p> <p><i>Date de referință:</i> nu sunt organizate astfel de întâlniri separate; întâlnirile între parlamentari și femei constituie o</p>	<p>Rapoartele mass-media; raportul anual privind implementarea programului; raportul anual privind activitatea Parlamentului (femeile-parlamentari)</p>	PNUD

Rezultate	Indicatori	Mijloace de verificare / Surse de informații	Organizația-lider
	<p>componentă de rutină a ședințelor comunitare, care sunt organizate arareori.</p> <p>2. Numărul femeilor alese în Parlament care au beneficiat d instruire <i>Țintă:</i> toate femeile alese instruite <i>Date de referință:</i> lipsesc</p> <p>3. Numărul femeilor-consilieri instruite <i>Țintă:</i> Femei alese consilieri din 10 raioane-țintă instruite <i>Date de referință:</i> lipsesc</p>		
<i>Activitatea 2.3.1</i>	Implementarea unui program de instruire pentru femeile-deputați nou-alese		<i>PNUD</i>
<i>Activitatea 2.3.2</i>	Organizarea de seminare post-electorale pentru femeile alese în funcții oficiale la nivelele raional și local.		<i>PNUD</i>
<i>Activitatea 2.3.3</i>	Organizarea de forumuri parlamentare care să întrunească deputații și alegătorii din circumscripții, inclusiv reprezentanții organizațiilor de femei și de tineret și ai APL, pentru discuții cu privire la chestiuni de politici abordate în Parlament, cu accent special pe problemele importante pentru femei, mai ales pentru femeile din categoriile vulnerabile.		<i>PNUD</i>
<i>Activitatea 2.3.4</i>	Instruirea personalului din birourile de circumscripție privind elaborarea listelor de servicii pentru locuitori, cu accent special pe aspectele de gen și nevoile femeilor, mai ales ale femeilor din categoriile vulnerabile.		<i>PNUD</i>

5. Strategii de program

Proiectul va fi implementat prin aplicarea următoarelor strategii:

Implicarea bărbaților în activitatea de asigurare a egalității de gen

Eforturile de promovare a egalității de gen sunt adesea concentrate în principal pe femei în calitate de părți interesate și beneficiari. Exista tot mai multe dovezi că este necesară o abordare bazată pe neutralitate din punct de vedere al genului pentru problemele legate de participarea femeilor; sunt necesare eforturi mai mari pentru a implica în acest proces și bărbații. În Moldova o astfel de abordare are o importanță deosebită, dat fiind faptul că bărbații predomină în componența partidelor și dețin cele mai multe funcții de conducere în mass-media - aceasta înseamnă că eforturile lor sunt necesare în mod special pentru a progresa pe calea asigurării egalității de gen în politică. Proiectul va susține și sprijini identificarea promotorilor egalității de gen din rândul bărbaților atât în Republica Moldova, cât și în afara ei, și va crea platforma pentru "discuții ca între bărbați" ca instrument pentru convingerea liderilor de partid reticenți. În acest efort, UN Women, PNUD, CPD și FEE vor colabora pentru a implica bărbații în toate activitățile specificate în acest document de proiect, inclusiv prin campania mass-media, facilitând schimbul de experiență cu bărbații-promotori ai egalității de gen din regiune și incluzând bărbații în toate aspectele legate de advocacy și consolidarea capacităților.

Abordare imparțială, multipartinică

După cum se obișnuiește în cazul tuturor formelor de asistență din partea ONU, acest proiect a fost conceput și va fi implementat într-o manieră transparentă și participativă, cei implicați în realizarea proiectului vor trata toate partidele politice într-o manieră imparțială și echitabilă, vor rămâne neutri din punct de vedere politic și vor respecta recomandările misiunii ONU de evaluare a nevoilor electorale.⁸

Cointeresarea în succesul programului

Consolidarea percepției de către partidele politice a sarcinii de asigurare a egalității de gen drept responsabilitate personală este piatra de temelie a proiectului propus. Pentru obținerea unor rezultate durabile, în implementarea proiectului vor fi implicate activ toate partidele politice și conducerea lor și vor avea loc consultări cu partidele politice și conducerea lor.

Dezvoltarea capacităților

Proiectul va sprijini dezvoltarea capacităților de durată pentru promovarea agendei pentru asigurarea egalității de gen în rândul partidelor politice și publicului larg, în general, prin implicarea și utilizarea experienței naționale și cunoștințelor acumulate de ONG-uri, organizațiile de femei și promotorii egalității de gen.

Proiectul va beneficia de sinergia cu alte organizații și programe de dezvoltare care vizează acordarea sprijinului electoral sau participarea femeilor în viața politică. Proiectul va stabili parteneriate cu partidele politice, Comisia Electorală Centrală, Parlamentul, instituțiile mass-media, organizațiile societății civile, femeile din cadrul comunităților.

Advocacy

Piatra de temelie a proiectului o va constitui activitatea de advocacy privind problemele și drepturile femeilor ca platformă de promovare a femeilor în funcții de conducere în politică. Vor fi folosite atât metode convenționale, cât și metode inovatoare pentru a face advocacy pentru includerea problemelor și nevoilor femeilor pe agenda partidelor politice. În rezultatul realizării proiectului, vor fi

⁸ Direcția Afaceri Politice a ONU, Focarul pentru asistență electorală, "Directivă de politici: principii și tipuri de asistență electorală", nr. de referință FP/01/2012.

fost testate și documentate instrumente de promovare concrete care vor putea fi folosite ulterior în programe similare.

Prevenirea și combaterea corupției

Este recunoscut pe larg faptul că corupția este un impediment major pentru dezvoltarea Republicii Moldova, pentru realizarea agendei de reforme a țării și pentru atingerea unor standarde de bună guvernare. Conform celor mai recente date publicate de Transparency International cu privire la indicele perceput al corupției (IPC)⁹, Republica Moldova se plasează pe locul 102 printre cele 177 state participante. Republica Moldova a obținut 35 puncte, indicele dat fiind mai mare decât media pentru țările CSI (26), dar de două ori mai mic decât media pentru statele UE (63). În afară de aceasta, Republica Moldova s-a plasat mai jos decât în 2012, când era pe locul 94 din 178. Proiectul World Justice (Justiția Mondială) a publicat în 2013 indicele de supremație a legii; datele confirmă, că Republica Moldova a înregistrat cele mai proaste rezultate în ceea ce privește lipsa corupției, cifră care se ia în calcul de rând cu alți 47 indicatori pentru agregarea indicelui de supremație a legii, care a constituit 0,22 pentru Moldova, față de indicele mediu de 0,45.

Pentru a-și aduce contribuția la combaterea corupției, proiectul va acorda o atenție deosebită integrării măsurilor anticorupție și prevenirii comportamentului corupt în cadrul grupurilor-țintă și pe parcursul activităților, eforturile date fiind menite să complementeze abordarea anti-corupție aplicată în colaborarea de zi cu zi dintre PNUD și Parlamentul Republicii Moldova (Codul de Conduită și instrumentul de auto-evaluare privind corupția), CEC (proiectul de Lege cu privire la finanțarea partidelor politice) și cu autoritățile locale (evaluarea riscului de corupție la nivelul autorităților locale). În același timp, cursurile de instruire inițială pentru femeile-deputați și consilierile locale nou-alese vor conține module specifice cu privire la prevenirea și combaterea corupției.

Riscuri posibile și strategii de atenuare a riscurilor

Principalele riscuri identificate privind implementarea cu succes a proiectului se referă la voința politică și dorința partidelor politice de a promova participarea femeilor în viața politică și implicarea lor în procesul de luare a deciziilor. Având în vedere natura proiectului, implementarea acestuia va depinde de stabilitatea mediului politic. Pentru a face față principalelor riscuri sunt propuse următoarele strategii de atenuare a riscurilor:

- Sensibilizarea partidelor politice, în special a conducerii, cu privire la importanța egalității de gen și reflectării acestei dimensiuni în programele și acțiunile lor, pentru fortificarea încrederii publicului larg
- Acțiuni de advocacy la nivel înalt pentru promovarea ideii de sporire a participării femeilor în politică și în procesul de luare a deciziilor
- Asigurarea sprijinului din partea publicului prin implicarea principalelor instituții mass-media

Riscurile și supozițiile sunt reflectate în cadrul logic și în Anexa nr. 3 la acest document de proiect.

6. Parteneriate în cadrul proiectului

Pe parcursul implementării Proiectului, acesta se va baza pe o coaliție largă de parteneri. Având în vedere natura diversă a proiectului, acesta nu va avea un partener de implementare principal, ci vor exista mai mulți parteneri, și fiecare dintre ei va implementa părți diferite, în funcție de rolurile care le revin și capacitățile de care dispun.

Organizațiile societății civile, grupurile de femei, promotorii egalității de gen și mass-media vor fi consultați și implicați în implementarea majorității activităților legate de advocacy și de dezvoltarea capacităților.

⁹ <http://cpi.transparency.org/cpi2013/results/>

UN Women va fi responsabilă de implementarea generală a proiectului și-și va asuma rolul de lider în privința componentelor specifice ce țin de revizuirea legislației electorale și advocacy la nivel înalt privind măsurile speciale provizorii și cotele de reprezentare, dezvoltarea capacităților mass-media, organizațiilor societății civile și femeilor-candidați, colaborarea cu comunitățile și femeile pentru identificarea nevoilor acestora, etc. PNUD va implementa componentele legate de asistența și administrarea procesului electoral, relațiile parlamentare și consolidarea capacităților femeilor alese. CPD este responsabil pentru dezvoltarea capacităților femeilor și organizațiilor de tineret din cadrul partidelor politice, dezvoltarea capacităților femeilor-lideri și monitorizarea performanței partidelor politice prin prisma de gen. FEE este direct responsabilă pentru dezvoltarea capacităților organizațiilor-umbrelă din cadrul societății civile, asumarea rolului de lider în acțiunile de advocacy pentru cota de reprezentare, precum și în acțiunile ce privesc abilitarea femeilor vulnerabile din cadrul comunităților. În caz de necesitate, toate cele patru organizații vor beneficia reciproc de capacitățile tehnice și experiența existentă și vor colabora în limita parametrilor cadrului de politici al ONU privind sprijinul electoral și advocacy pentru măsurile speciale provizorii.

Institutele de partid și fundațiile implicate în acordarea asistenței și instruirea membrilor de partid, precum și alți parteneri care au fost implicați în acordarea asistenței în acest domeniu în ultimul ciclu electoral, inclusiv Fundația Soros, NDI și OSCE vor fi parteneri-cheie în cadrul proiectului, pentru a spori nivelul aspirațiilor, și vor fi implicați în toate activitățile de formare și de dezvoltare a capacităților. Coordonarea strânsă în acest domeniu va reduce la minimum suprapunerea activităților de program.

Organizațiile de femei ale partidelor politice vor fi implicate pe parcursul proiectului, cu condiția că va exista angajamentul multipartinic necesar. La momentul elaborării acestui document de proiect toate organizațiile de femei ale partidelor parlamentare și-a exprimat interesul privind eventuala lor participare la această platformă. Organizațiile de femei și femeile din comunități vor juca un rol critic în activitatea de advocacy (organizațiile de femei vor fi parteneri de implementare în mișcarea de înaintare participativă a candidaților, fapt ce le va permite femeilor să candideze, precum și vor fi implicate în toate activitățile prevăzute pentru femeile ce ar dori să candideze, femeile-candidați și femeile care au câștigat alegerile). Organizațiile de femei vor fi beneficiarii acțiunilor de dezvoltare instituțională. Grupul interpartinic de femei-deputați în Parlament, care urmează să fie instituit cu sprijinul Programului pentru democrație al PNUD în 2014-2015 va servi ca platforma și bază de resurse pentru lucrul cu femeile-deputați nou-alese. Înainte de înființarea Grupului interpartinic de femei-deputați în Parlament, în cadrul proiectului se va lucra cu toți parlamentarii-femei și se va solicita ca fiecare grup politic din Parlament să desemneze câte o femeie-deputat care să-și asume rolul de focar și să asigure contactul primar cu proiectul.

Comisia Electorală Centrală va fi un partener apropiat în toate aspectele referitoare la reforma legislației electorale și la asigurarea egalității de gen în activitatea CEC, cum ar fi formarea, sensibilizarea și colaborarea cu mass-media.

7. Aranjamente de management

Proiectul va fi gestionat ca un program comun, folosind modalitatea de intermediere în gestionarea fondurilor în cadrul fondului fiduciar instituit de mai mulți donatori din Moldova, care se numește "Spre unitate în acțiune".

Oficiul PNUD pentru gestionarea fondul fiduciar al partenerilor donatori va acționa în calitate de agent administrativ. Contribuțiile donatorilor pentru realizarea programului vor fi canalizate prin agentul administrativ. Fiecare agenție ONU care participă la program și care va beneficia de finanțare în cadrul proiectului va semna un memorandum de înțelegere standardizat cu agentul administrativ.

Agentul administrativ va avea următoarele atribuții:

- Deschiderea unui cont de registru separat, în conformitate cu reglementările financiare și regulile pentru primirea și administrarea fondurilor primite de la donatori în baza unui acord

de administrare. Acest cont al Programului Comun va fi administrat de către agentul administrativ în conformitate cu regulamentele, normele, directivele și procedurile aplicabile, inclusiv cele referitoare la dobândă;

- Efectuarea plăților la adresa organizațiilor ONU participante din contul Programului Comun, pe baza instrucțiunilor primite de la Comitetul Coordonator al Proiectului, în conformitate cu bugetul stabilit în documentul de program.

Oficiul PNUD pentru gestionarea fondului fiduciar al partenerilor donatori va percepe un comision de agent administrativ de un procent (1%) din totalul contribuțiilor pentru implementarea Programului Comun.

Agențiile ONU participante la program:

- își vor asuma responsabilitatea deplină pentru program și aspectele financiare și vor raporta privind utilizarea oportună a fondurilor debursate de către agentul administrativ
- vor deschide un cont de registru separat pentru primirea și administrarea fondurilor debursate de agentul administrativ
- fiecare organizație ONU are dreptul să deducă costurile indirecte legate de contribuțiile primite, în conformitate cu propriile lor reglementări și norme, ținând cont de scara și complexitatea programului. Fiecare organizație ONU va deduce ca costuri globale 7% din alocările totale debursate agenției.

Raportarea:

UN Women va acționa în cadrul proiectului ca agenție-lider responsabilă pentru activitățile de program. UN Women va coordona activitățile legate de proiect și va fi responsabilă de prezentarea rapoartelor consolidate anuale și finale în formă narativă cu privire la implementarea proiectului, bazate pe informația primită de la PNUD. Rapoartele vor fi prezentate donatorului după avizarea Comitetului Coordonator al Proiectului. Rapoartele narative anuale și raportul narativ final va fi prezentat nu mai târziu de trei luni (31 martie) de la sfârșitul anului calendaristic.

Oficiul PNUD pentru gestionarea fondului fiduciar al partenerilor donatori:

- va pregăti rapoartele consolidate narative și financiare, pe baza raportului consolidat narativ elaborat de oficiul de țară al UN Women și situațiile/rapoartele financiare prezentate de fiecare dintre organizațiile ONU participante la proiect, în conformitate cu termenele stabilite în memorandumul de înțelegere;
- va prezenta rapoartele consolidate fiecărui donator care a contribuit fonduri pe contul Programului Comun, precum și Comitetului Coordonator al Proiectului, în termenele stabilite în acordul de administrare (nu mai târziu de trei luni (31 martie) de la sfârșitul anului calendaristic, conform prevederilor memorandumului de înțelegere).
- va pune la dispoziția donatorilor, Comitetul Coordonator și organizațiilor participante:
 - rapoartele financiare anuale oficiale ("Sursele de finanțare și utilizarea fondurilor", așa cum este definit în recomandările Grupului de Dezvoltare al ONU) care trebuie prezentate în termen de cel mult cinci luni (31 mai) de la sfârșitul anului calendaristic;

- raportul financiar final oficial ("Sursele de finanțare și utilizarea fondurilor") care trebuie să fie prezentat în termen de cel mult șapte luni (31 iulie) de la începutul anului ce urmează după finalizarea activității financiare în cadrul Programului Comun.

Va fi utilizată modalitatea de implementare directă. Modalitate de implementare directă prevede că Proiectul este implementat în baza procedurilor partenerilor de implementare (agențiilor ONU) privind activitatea operațională, achizițiile, managementul resurselor umane etc., care corespund celor mai înalte standarde internaționale și conțin suficiente garanții pentru prevenirea actelor de corupție sau deturnării de fonduri. Implementarea și monitorizarea activităților din cadrul proiectului vor fi realizate de către fiecare agenție în conformitate cu reglementările, regulile, directivele și procedurile loc care sunt aplicabile în cazul dat.

Mai mult, luând în considerare necesitatea de a reconcilia provocările legate de capacitățile naționale, se propune ca Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare" (CPD) și Fundația Est-europeană (FEE) să-și asume rolul de părți responsabile în cadrul colaborării întru implementarea proiectului. În acest scop, va fi semnat un acord standard de cooperare în cadrul proiectului între UN Women și ONG-urile respective; resursele necesare vor fi transferate partenerilor pentru implementarea activităților, iar rezultatele vor fi obținute în baza planurilor de lucru și bugetelor aprobate.

Pentru a asigura cointeresarea în succesul programului și sustenabilitatea acestuia, UN Women în comun cu PNUD va colabora strâns cu Parlamentul, Comisia Electorală Centrală, organizațiile societății civile, partidele politice, la nivel central și local. Autoritatea principală de implementare va fi Comitetul Coordonator al Proiectului, care va lua toate deciziile cu privire la alocarea resurselor și cu privire la modificarea planului de acțiuni, după necesitate. Comitetul Coordonator al Proiectului va fi responsabil pentru îndrumarea strategică în cadrul Proiectului, pentru supravegherea progresului, revizuirea și aprobarea rapoartelor anuale, planurilor de lucru și a raportului final privind implementarea proiectului. Comitetul Coordonator al Proiectului va fi convocat cel puțin de două ori pe an și va fi format din deputați, reprezentanți ai CEC, PNUD, UN Women, FEE, CPD și ai donatorilor care au contribuit la finanțarea proiectului.

Activitatea operațională a proiectului va fi asigurată de echipa proiectului care va asigura implementarea eficace și eficientă a proiectului și care va fi formată din persoane angajate prin concurs deschis și selectate de o comisie de recrutare formată din reprezentanții UN Women și PNUD.

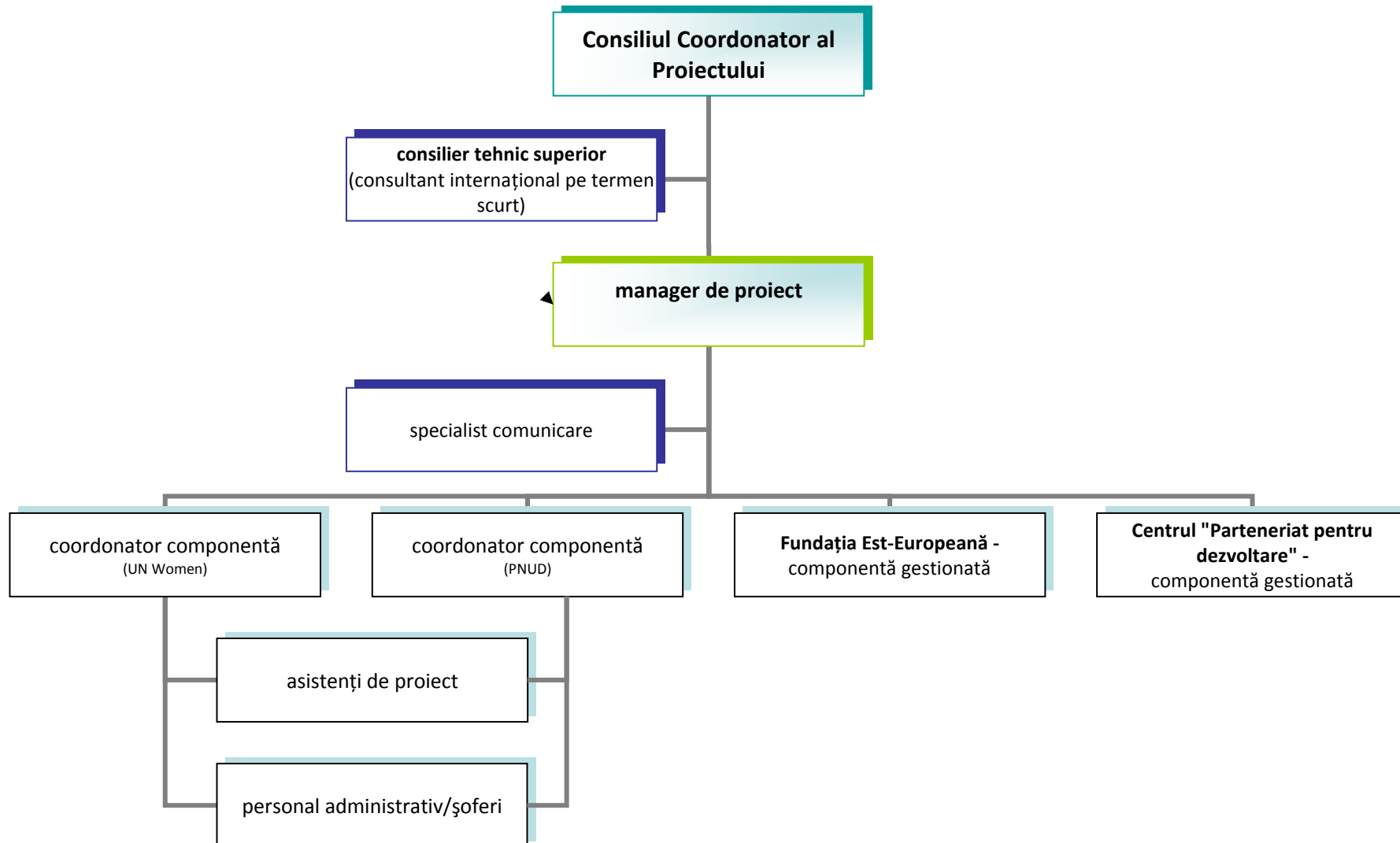
Echipa proiectului va fi condusă de Managerul de Proiect care va asigura coordonarea de ansamblu, coerența și managementul proiectului, în numele UN Women și PNUD. Fiecare agenție, la rândul său, va asigura în mod coordonat personal suficient pentru implementarea proiectului, inclusiv coordonatori de proiect, asistenți de proiect, specialiști comunicare și șoferi.

Echipa proiectului va asigura coordonarea strânsă a activităților proiectului cu alte programe, proiecte și inițiative relevante, pentru a evita eventualele suprapuneri. Echipa proiectului va asigura managementul de proiect bazat pe rezultate și implementarea cu succes a proiectului, monitorizarea îndeaproape și evaluarea progresului în cadrul proiectului, respectarea procedurilor, transparența și utilizarea eficientă a fondurilor, calitatea înaltă a lucrului, precum și implicarea părților interesate la nivel central și local în procesul de luare a deciziilor. În afară de aceasta, fiecare membru al echipei proiectului vor fi obligat să treacă cursul de instruire online al PNUD privind prevenirea și combaterea corupției, pentru a afla mai multe despre standardele, normele și procedurile existente, sporind astfel gradul de conștientizare și dorința de a lua măsuri într-o manieră pro-activă pentru a preveni, detecta și eradică corupția, precum și cursul de instruire online privind etica, în cadrul căruia se abordează problemele legate de integritate a personalului și conflictele de interese.

Termenii de referință detaliați pentru personalul de bază vor fi elaborați și anexați la Planul de Implementare.

Echipa proiectului va beneficia de implicarea pe termen scurt a unui expert internațional care va oferi asistență tehnică sub formă de consultanță pentru întreaga echipă a proiectului, pentru a asigura implementarea eficace și eficientă a acțiunilor menite să contribuie la atingerea rezultatelor de program, în conformitate cu cele mai bune practici internaționale, precum și în conformitate cu ghidurile relevante privind politicile la nivel înalt.

Organigrama proiectului (propunere)

8. Monitorizarea și evaluarea

Dat fiind că proiectul va fi finanțat prin fondul fiduciar al partenerilor donatori, el va fi monitorizat și evaluat conform prevederilor acordului dintre ONU și Republica Moldova privind cadrul de parteneriat pentru anii 2013-2017, intitulat "Spre unitate în acțiune", și anume conform prevederilor capitolului șase al planului de acțiuni. Ca atare, proiectul se va conforma standardelor ONU în ceea ce privește planificarea internă, procedurile de monitorizare și raportare care prevăd elaborarea planurilor și rapoartelor trimestriale, existența unui cadru de monitorizare a performanței, acesta din urmă urmând să fie elaborat într-o manieră participativă care să implice toate părțile interesate, la etapa inițială de implementare a proiectului.

Monitorizarea și evaluarea: monitorizarea regulată a proiectului va fi realizată pe baza planului de monitorizare și evaluare care va fi aprobat de către Comitetul Coordonator al Proiectului. Planul de monitorizare și evaluare va fi ajustat la cerințele ONU, partenerilor-cheie, Parlamentului și Guvernului. Scopul principal va fi de a asigura prezentarea reacțiilor imediate referitor la implementarea proiectului, identificarea timpurie a problemelor potențiale pentru a facilita ajustarea în timp util a activității din cadrul proiectului și a asigura implementarea proiectului în conformitate cu planul strategic general. De asemenea, monitorizarea cu accent pe evaluarea sistematică la nivel de proiect oferă baza pentru luarea deciziilor și luarea de măsuri și este indispensabilă în furnizarea de informații și de date pentru evaluări. Acest proces se va baza pe colectarea de date și este esențial ca astfel de date și informații să fie colectate într-un mod organizat și planificat, în conformitate cu planul de monitorizare și evaluare. În conformitate cu planul de monitorizare și evaluare, Proiectul va fi supus unei evaluări anuale, în contextul evaluărilor anuale ce țin de Cadrul de Parteneriat al ONU și în conformitate cu standardele ONU și Planul de monitorizare și evaluare pentru Cadrul de Parteneriat al ONU.

În timp ce monitorizarea este un proces continuu, evaluarea presupune o analiză în profunzime care are loc la un anumit punct în procesul de implementare a programului. Astfel, proiectul va fi supus unei evaluări finale. O evaluare finală externă va fi realizată cu 3-5 luni înainte de finalizarea proiectului, cu respectarea standardelor și îndrumărilor privind evaluarea elaborate de ONU. Raportul de evaluare va include, dar nu se va limita la, o evaluare de ansamblu a rezultatelor proiectului obținute cu contribuția comună a tuturor agențiilor participante și partenerilor de implementare/părților responsabile, precum și recomandări pentru viitoarele intervenții similare în zonele de desfășurare a proiectului, inclusiv în regiune. Raportul final de evaluare va fi prezentat împreună cu raportul final al programului Comitetului Coordonator al Proiectului, iar după aprobarea de către Comitetul Coordonator rapoartele respective vor fi prezentate donatorilor.

UN Women va monitoriza îndeaproape implementarea activităților și cheltuielilor realizate de partenerii din societatea civilă, utilizând sistemele, normele și regulamentele interne. Acest proces presupune, dar nu se limitează la, participarea la activitățile organizate în cadrul componentelor realizate de ONG-uri, întâlniri periodice pentru a verifica progresul înregistrat, precum și prezentarea agenției-lider de implementare a rapoartelor financiare și de program trimestriale de către organizațiile societății civile, cu revizuirea ulterioară a rapoartelor respective de către Comitetul Coordonator al Proiectului.

Raportarea și planificarea: rapoartele și planurile semi-anuale și anuale vor fi prezentate de echipa de proiect Comitetului Coordonator al Proiectului spre examinare și aprobare, cu prezentarea ulterioară a planurilor de lucru și rapoartelor anuale Guvernului Suediei.

Auditul: Proiectul va fi supus auditului, în conformitate cu politica internă privind auditul a UN Women și PNUD, în conformitate cu cadrul pentru auditul proiectelor realizate în baza fondului fiduciar al

partenerilor donatori, asupra căruia au convenit serviciile de audit intern ale agențiilor ONU participante și care a fost aprobat de Grupul de Dezvoltare al ONU (UNDG) în septembrie 2007.

9. Contextul legal

Acest document de proiect va fi instrumentul menționat ca atare în articolul 1 al Acordului Standard pentru Asistență de Bază semnat de Guvernul Republicii Moldova și PNUD la 2 octombrie 1992.

Agenția de executare este de acord să facă toate eforturile rezonabile pentru a se asigura ca fondurile primite în conformitate cu acest document de proiect să nu fie folosite pentru a oferi sprijin persoanelor fizice sau juridice asociate cu activitatea teroristă și ca destinatarii oricărei sume prevăzute de Documentul de Proiect dat să nu apară pe lista Comitetului Consiliului de Securitate instituită în temeiul Rezoluției 1267 (1999). Lista respectivă poate fi accesată la adresa http://www.un.org/sc/committees/1267/aq_sanctions_list.shtml. Această prevedere trebuie să fie inclusă în toate sub-contractele sau sub-acordurile încheiate în conformitate cu prezentul document de proiect.

Donatorul își rezervă dreptul de a suspenda contribuțiile viitoare în cazul în care obligațiile de raportare nu sunt respectate așa cum este prevăzut în prezentul acord sau în cazul în care există abateri substanțiale de la planurile și bugetele convenite. Dacă este convenit între donator, agentul administrativ/gestionarul fondurilor și agenția ONU participantă în baza acordului dat că există dovezi de utilizare necorespunzătoare a fondurilor, agenția ONU participantă va depune toate eforturile, în conformitate cu regulamentele, normele, politicile și procedurile existente pentru a recupera orice fonduri folosite în mod abuziv. Agenția ONU participantă, în consultare cu Comitetul Coordonator al Proiectului și agentul administrativ/gestionarul fondurilor, va credita orice fonduri astfel recuperate în contul proiectului comun sau va conveni cu Comitetul Coordonator al Proiectului ca aceste fonduri să fie folosite pentru alte scopuri. Înainte de a reține contribuțiile viitoare sau a solicita recuperarea fondurilor și creditarea contului proiectului comun, agentul administrativ/gestionarul fondurilor, respectiv agenția ONU participantă și donatorul se vor consulta pentru a rezolva cu promptitudine problema.

ANEXA 1 - Descrierea activităților de proiect

Rezultatul 1 – *Cadrul legislativ și de politici care avansează drepturile femeilor pentru a participa în luarea deciziilor la nivel național și local, este reformat, adoptat și implementat*

Rezultatul 1.1 – *Capacitatea sporită la nivel național și local pentru a elabora și implementa politici care să promoveze drepturile femeilor de a participa în luarea deciziilor.*

Activitatea 1.1.1 – *Desfășurarea campaniilor de advocacy la nivel înalt în sprijinul cotei electorale / Adoptarea măsurii speciale provizorii, inclusiv întâlniri anuale la nivel înalt cu participarea experților internaționali.*

Cadrul normativ internațional existent cu privire la participarea femeilor în procesul electoral și politic derivă dintr-un șir de surse. Acestea includ declarații și convenții cu privire la drepturile omului și cu privire la drepturile politice, rapoartele, rezoluțiile și planurile de acțiuni adoptate de ONU, politica curentă promovată de ONU în privința asistenței electorale și egalității de gen.

Cadrul normativ existent stabilește responsabilitățile statelor-membre și ale entităților ONU și, în special, ale personalului ONU care interacționează la direct cu părțile interesate la nivel național implicate în procesele electorale sau sistemele electorale, în procesele legate de asigurarea egalității între bărbați și femei și de abilitare a femeilor.

În ceea ce privește statele-membre, obligațiile ce le revin derivă din legislația internațională și instrumentele privind drepturile omului pe care le-au ratificat. Obligația de a respecta, proteja și asigura drepturile omului include și luarea măsurilor pozitive pentru a facilita și promova exercitarea acestor drepturi.

În afară de aceasta, actorii internaționali influenți și-au exprimat interesul pentru prioritizarea egalității de gen pe agenda politică.

Cu scopul facilitării realizării acestor angajamente un expert tehnic în probleme de gen își va asuma rolul de focar responsabil de coordonarea activității numeroaselor părți implicate și de activitatea de advocacy, pentru a asigura avansarea pe calea realizării agendei de politici pentru egalitatea de gen și asigurării unui proces politic mai incluziv. Revizuirea periodică a progresului atins va avea loc în cadrul întrunirilor anuale ale Consiliului Programului pentru democrație. Notă: activitatea dată va fi realizată în conformitate cu cadrul de politici electorale al ONU

Activitatea 1.1.2 – *Aplicarea practicilor de advocacy în sprijinul cotei electorale la nivelul societății civile.*

Ținând cont de rezultatele evaluării efectuate, proiectul va sprijini grupurile societății civile care-și propun să lanseze campania pentru a crea condițiile politice necesare pentru realizarea reformelor juridice și politice pentru adoptarea măsurilor speciale provizorii care constituie unul dintre punctele-cheie de pornire, capabil să genereze dezbaterile publice necesare.

FEE va servi ca focar pentru coordonarea eforturilor de advocacy a peste 50 organizații non-guvernamentale la nivel național și local. Experții vor acorda sprijin și vor formula recomandări cu privire la posibilele măsuri speciale provizorii oportune care să ducă la instaurarea unor procese electorale și politice mai incluzive. Activitățile planificate vor ținti părțile interesate (partidele politice, deputații, autoritățile publice centrale și locale) și vor include următoarele (dar nu se vor limita la ele):

- Cursuri de advocacy pentru cel puțin 50 ONG-uri;
- Solicitări privind organizarea de audieri publice anuale în Parlament;
- Organizarea a cel puțin 10 dezbateri cu participarea reprezentanților partidelor politice, experților independenți, experților din mediul academic, reprezentanților ONG-urilor, cetățenilor de rând;

- Elaborarea în comun a cel puțin 12 declarații ale poziției și adresarea acestora autorităților și actorilor competenți;
- Organizarea a cel puțin 12 conferințe de presă comune
- Organizarea a cel puțin 16 flashmob-uri care vor viza partidele politice, deputații, Cabinetul de Miniștri și alți actori.
- Granturi mici.

Proiectul se va baza pe legăturile existente cu alte proiecte pentru a dezvolta parteneriatul cu mass-media și a asigura difuzarea permanentă a informațiilor în întreaga țară, prin toate mijloacele disponibile, inclusiv prin punctele comerciale, posturile TV și radio, rețelele sociale și alte platforme electronice.

Activitatea 1.1.3 – Facilitarea schimburilor regionale în vederea consolidării procesului de reformare.

Liderii politici din Moldova au manifestat interes sporit față de experiența regională, în special cea a statelor din Uniunea Europeană. Multe dintre statele-membre ale UE și din Spațiul Economic European au înregistrat o creștere dramatică a numărului de femei în funcții electivă. Exemplele recente includ Slovenia, Franța, Macedonia și Croația - în toate aceste state s-a înregistrat o creștere substanțială a numărului de femei alese datorită aplicării unor măsuri speciale provizorii oportune. Vor fi invitați experți din Suedia, care vor împărtăși experiența țării lor și experiența regională în domeniu.

Proiectul va susține un șir de schimburi de experiență între liderii politici din Republica Moldova și bărbații implicați activ în promovarea egalității de gen și abilitării femeilor din regiunile relevante. La acest schimb de experiență vor participa bărbați din țările și instituțiile unde au fost realizate reforme semnificative pentru sporirea egalității între bărbați și femei, aceste experiențe constituind material de studiu util pentru Moldova. La selectarea bărbaților implicați în promovarea egalității de gen și abilitarea femeilor se va acorda prioritate reprezentanților statelor cu experiență relevantă și cu o structură a sistemului politic similar celui din Republica Moldova. Fiecare schimb de experiență va include o serie de activități menite să creeze oportunități pentru schimbul de opinii și normalizarea percepției conceptului de egalitate de gen în rândul conducerii partidelor din Republica Moldova. Egalitatea de gen poate fi prezentată ca avantaj politic. Trebuie să existe flexibilitate privind natura exactă a schimburilor de experiență care trebuie să fie ajustate întru beneficiul persoanelor implicate, dar la moment anticipăm că aceste schimburi vor lua forma unor întâlniri private cu persoanele implicate, astfel încât participanții să poată discuta "ca între bărbați", dar și evenimente publice.

Activitatea 1.1.4 – Sprijin în elaborarea actelor normative/secundare pentru a asigura corespunderea modificărilor legislative adoptate principiilor egalității de gen prin adoptarea măsurilor speciale provizorii, elaborarea proiectelor de lege cu privire la modificarea Legii Guvernului și altor acte legislative relevante pentru a promova echilibrul de gen în procesul de luare a deciziilor, în corespundere cu cadrul normativ internațional pentru asigurarea egalității de gen;

Până în prezent au fost elaborate proiecte de legi pentru modificarea actelor legislative prin introducerea unor măsuri speciale provizorii în Codul Electoral (privind datele dezagregate în funcție de sex, cota de reprezentare pe listele electorale), Legea cu privire la partidele politice, Legea cu privire la Guvern (pentru nivelul de miniștri și vice-miniștri), Regulamentul Parlamentului (cota de 40 la sută pentru birourile permanente) și Legea cu privire la egalitatea de șanse între femei și bărbați. Dacă aceste modificări vor fi adoptate în 2014, proiectul va acorda sprijin pentru elaborarea legislației secundare pentru a racorda modificările legislative adoptate privind măsurile speciale provizorii. În afară de aceasta, a fost elaborat un set de recomandări privind modificarea în continuare a Legii cu privire la Guvern și altor legi relevante pentru a asigura un echilibru de gen la toate nivelurile de luare a deciziilor.

Activitatea respectivă va fi coordonată cu PNUD și Direcția Asistență Electorală a Departamentului Afaceri Politice, pentru a asigura concordanța cu politicile ONU.

Activitatea 1.1.5 – *Monitorizarea performanței privind asigurarea echilibrului de gen al autorităților publice, partidelor politice și altor actori relevanți înainte de alegeri, pe durata alegerilor și după alegeri.*

În afara perioadei electorale, proiectul va încerca să ridice problema reprezentării egale a bărbaților și femeilor în funcții de conducere și participării lor egale la procesul de luare a deciziilor. Acest obiectiv va fi atins prin elaborarea unui raport-pilot pentru a evalua progresul sau lipsa acestuia în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați prin elucidarea măsurii în care bărbații și femeile sunt reprezentați în cadrul diferitor organisme implicate în luarea deciziilor, cum ar fi Parlamentul, Guvernul, sectorul public și sectorul privat. O propunere de lege recent elaborată vizează prevederea, conform căreia la delegarea membrilor consiliilor de administrație a companiilor cu participare de stat Guvernul va trebui să asigure o cotă minimă de cel puțin 30% a reprezentanților fiecăruia dintre sexe. Proiectul va susține eforturile de promovare a proiectului de lege respectiv, iar raportul anual privind reprezentarea bărbaților și femeilor în cadrul diferitelor entități va fi un punct de plecare, punând la dispoziția factorilor de decizie date și dovezi.¹⁰

Un al doilea aspect care va fi discutat în raport este participarea egală în procesul de luare a deciziilor; se va pune accent pe modul în care bărbații și femeile participă la luarea deciziilor în astfel de aspecte cum ar fi bugetele locale, strategiile locale de dezvoltare, proiectele de infrastructură, politicile de dezvoltare naționale și regionale. Deși în 2008 a fost adoptată Legea cu privire la transparența decizională care prevede desfășurarea obligatorie a unor dezbateri publice pe marginea deciziilor cu privire la buget și alte decizii majore, în acest domeniu nu s-a înregistrat progres semnificativ. Un studiu recent al CPD arată că rata de participare este destul de joasă în general, dar și mai joasă în cazul femeilor. Aproximativ 8,6 la sută dintre bărbați au participat în ultimul an în procesul de luare a deciziilor cu privire la alocarea resurselor din bugetele locale, comparativ cu 7,1 la sută dintre femei - în mare parte, implicarea lor a luat forma solicitării de către administrația publică locală de contribuții cu fonduri pentru proiecte comunitare și nu a constituit o veritabilă consultare transparentă și participativă privind bugetul public. Este important de menționat că această problemă va deveni mai relevantă după adoptarea noii legi privind finanțele publice locale. De aceea, în fiecare an, la mijlocul lui septembrie/în octombrie va fi publicat raportul respectiv, aceasta fiind perioada în care autoritățile locale sunt în proces de elaborare a bugetului pentru anul viitor, iar ziua lansării raportului va fi numită Ziua Participării la Procesul Bugetar, în vederea sporirii gradului de conștientizare cu privire la progresul atins sau lipsa acestuia și cu privire la necesitatea asigurării de către Guvern a unei transparențe și incluziuni mai mari.¹¹

Rezultatul 1.2 – *Capacități sporite la nivel național și local pentru a promova participarea femeilor în procesele electorale atât în calitate de candidați, cât și în calitate de alegători.*

Activitatea 1.2.1 *Dezvoltarea capacității organizațiilor societății civile și ale potențialilor formatori la nivelele central și local, pentru o mai bună susținere a femeilor care urmează să-și înainteze candidaturile și să se baloteze la alegeri.*

Pentru a spori accesul la femeile care au potențialul de a candida la alegeri, pentru a le acorda susținere, va fi organizat un curs de formare a formatorilor pentru reprezentanții organizațiilor societății civile și altor organizații, pentru instruirea formatorilor care intenționează să acorde sprijin femeilor care vor candida la alegerile parlamentare și locale. Pentru aceasta, va fi anunțat un concurs deschis pentru

¹⁰ Un raport similar este produs anual de Comisia Europeană: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/gender_balance_decision_making/131011_women_men_leadership_en.pdf(propunere)

¹¹ Un sondaj similar a fost produs în 2012 de către Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare", cu finanțare din partea Ambasadei Suediei și Fundației Soros. http://www.progen.md/files/9908_women_and_men_participation_in_decision_making_process.pdf

persoanele eligibile și în baza acestuia va elaborată o listă de organizații și experți. Va avea loc o evaluare preliminară a capacităților, iar apoi va fi organizat un curs de formare a formatorilor pentru persoanele selectate. Ei vor beneficia de resurse informaționale și asistență relevantă, inclusiv în ceea ce privește traducerea materialelor necesare pentru instruirea femeilor-candidați, crearea în cadrul organizațiilor societății civile a unor centre de resurse privind alegerile și dezvoltarea capacităților femeilor de a candida la alegeri. Rețeaua femeilor pentru democrație va constitui un grup-țintă specific, capacitățile căruia vor fi dezvoltate pentru asigurarea unei coordonări mai bune a inițiativelor interpartinice ale organizațiilor de femei, inclusiv în perioada preelectorală.

Activitatea 1.2.2 *Sporirea capacității Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral pe lângă CEC de a integra dimensiunea de gen în toate programele de formare pentru administratorii electorali, funcționarii partidelor politice, APL și alte părți interesate.*

Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral a fost creat în 2011, dar și-a început activitatea la finele anului 2013. Scopul Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral este de a servi ca centru de formare profesională, având capacitatea de a elabora, implementa și desfășura cursuri de formare, cursuri de instruire și de a realiza cercetări pentru diverse categorii de persoane implicate în procesul electoral. În 2014 Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral va începe să lucreze asupra definitivării curriculei. Proiectul va asista Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral în procesul de elaborare a curriculei, acordând atenția necesară includerii aspectelor specifice cu privire la egalitatea de gen. Ca parte a activității date, proiectul va sprijini elaborarea strategiei de comunicare a Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral, evaluarea și formularea mesajelor adecvate pentru publicul-țintă cheie și va sprijini elaborarea planului strategic, luând în considerare obiectivul asigurării egalității de gen. În cadrul acestui proiect, vom sprijini evaluarea și actualizarea tuturor programelor de instruire și inițiativelor Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral, pentru a include aspectul egalității de gen.

Activitatea 1.2.3 *Susținerea partidelor politice (conducerii, organizațiilor de femei și tineret ale partidelor politice) în evaluarea, elaborarea și implementarea planurilor de acțiuni privind atragerea, instruirea și sprijinirea femeilor cu potențial de a candida.*

Organizațiile de femei din cadrul partidelor pot oferi sprijin organizat femeilor care se balotează, precum și pot acorda sprijin pentru ca să fie înaintate candidaturile femeilor, ca femeile să dețină posturi de conducere în cadrul partidelor, ca femeile cu potențial să acumuleze experiență managerială și ca dezbaterile pe marginea politicilor să includă aspecte legate de asigurarea egalității de șanse între bărbați și femei. Misiunea de evaluare a constatat că, deși toate partidele importante au organizații de femei, aceste organizații nu sunt suficient de puternice pentru a juca un rol semnificativ în cadrul partidelor.

Acest proiect, pentru prima dată, va viza eliminarea lacunelor de capacitate în organizațiile de femei din cadrul partidelor politice. Proiectul le va permite organizațiilor de femei să beneficieze în urma exercițiului de evaluare a capacităților, cu identificarea celor mai relevante lacune de capacitate și elaborarea unor planuri privind eliminarea acestora. Unele domenii prioritare ar putea fi următoarele: atragerea femeilor în viața politică, instruirea și susținerea femeilor ce candidează la alegeri, elaborarea politicilor în domeniu, relațiile cu mass-media și promovarea femeilor. Activitățile-cheie vor include evaluările inițiale și finale ale capacităților, elaborarea planurilor privind dezvoltarea capacităților în domeniile-cheie, acordarea sprijinului (instruire, consultanță) categoriilor-țintă în ceea ce privește dezvoltarea capacităților, cu condiția respectării anumitor cerințe.

Această abordare va fi extrem de relevantă în contextul alegerilor locale din 2015, dat fiind că organizațiile de femei vor avea sarcina de a organiza nucleul partidului pentru a identifica și sprijini în calitate de candidați la alegeri cât mai multe femei posibil. Este important de menționat că o estimare conservatoare

a numărului de candidați pentru alegerile din 2015 arată că vor fi aproape 4490 candidați la funcția de primar și 93 920 candidați la funcția de consilier local. În alegerile locale din 2007 rata candidaților-femei a fost mai mare comparativ cu alegerile locale din 2011 (23,5 la sută dintre candidații la funcția de primar în 2007 și 18,9 la sută în 2011; 34,6 la sută din candidații pentru funcția de consilier local în 2007 și 28,4 la sută - în 2011). De aceea, dezvoltarea capacităților instituționale pentru asigurarea egalității de gen și abilitării politice a femeilor este una din puținele modalități de a ajunge la un număr mare de potențiali candidați-femei și de a asigura un impact relativ mare în ceea ce privește sporirea numărului de candidați-femei, sporirea numărului de candidați-femei bine pregătite/competitive și, eventual, sporirea numărului de femei alese în organele administrației publice locale.

Proiectul va lucra cu organizațiile de femei numai cu condiția că va exista un angajament clar din partea fiecărui partid politic privind alocarea resurselor pentru eliminarea unor lacune de capacitate specifice. La momentul elaborării acestui document de proiect toate organizațiile de femei ale partidelor parlamentare și-au exprimat interesul privind eventuala lor participare. Proiectul va colabora îndeaproape cu alți furnizori de asistență în acest domeniu, inclusiv NDI.

Activitatea 1.2.4 *Susținerea organizațiilor-umbrelă, cum ar fi Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte, Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Forumul ONG-urilor ș.a., în integrarea dimensiunii de gen.*

ONG-urile și organizațiile lor umbrelă vor constitui una dintre categoriile de bază care vor sprijini femeile care vor candida la alegeri. Bazându-se pe activitatea desfășurată în prezent de FEE cu implicarea platformelor de ONG-uri, proiectul le va ajuta să elaboreze politici și strategii adecvate în ceea ce privește activitatea lor în domeniul egalității de gen. Astfel, proiectul va oferi asistență tehnică pentru 4 organizații-umbrelă pentru a revizui actele lor normative, politicile și planurile de acțiuni, a propune modificări relevante; aceste documente vor sta la baza activității pe termen lung a acestor organizații, cu prioritizarea sprijinului acordat femeilor. Organizațiile-umbrelă beneficiare sunt: Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte, Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Rețeaua de Organizații ale Romilor, Alianța ONG-urilor pentru Persoanele cu Dizabilități.

Acestor organizații le vor fi acordate granturi mici pentru a mobiliza sprijinul din partea ONG-urilor și mass-media pentru susținerea femeilor în timpul alegerilor parlamentare din 2014 și alegerilor locale din 2015. În afară de aceasta, FEE și partenerii de proiect vor colabora cu aceste și alte organizații-umbrelă relevante pentru a crea o platformă mai mare de ONG-uri active în domeniul asigurării egalității de gen. Această platformă largă va juca rolul de organ reprezentativ cu greutate care va contribui, printre altele, la crearea unei mase critice de actori care vor cere asigurarea egalității de gen, și la distrugerea stereotipurilor greșite privind rolul bărbaților și femeilor în societatea moldovenească.

Activitățile indicative includ:

- Instruire și consultanță cu privire la egalitatea de gen;
- Granturi mici;
- Întâlniri bi-anuale ale organizațiilor societății civile pentru coordonarea activității în domeniu;
- Conferința anuală a organizațiilor societății civile pentru egalitatea de gen și drepturile femeii.

Activitatea 1.2.5 *Campanie participativă pentru încurajarea și abilitarea femeilor ca ele să-și înainteze candidaturile și să se baloteze la alegeri*

Această activitate are ca scop încurajarea personală a femeilor, element extrem de important atunci când femeia ia decizia cu privire la participarea la alegeri, și susținerea femeilor pe parcursul procesului de luare a deciziei. În cadrul proiectului va fi folosită o variantă adaptată a strategiei inovatoare folosite de organizațiile societății civile din mai multe țări. Strategia este simplă: organizația se adresează publicului

larg pentru a-i încuraja să susțină una sau mai multe femei cunoscute personal sau tangențial care candidează în alegeri. Aceste "nominalizări" sunt acumulate la nivelul organizației și transmise femeilor nominalizate împreună cu materialele relevante, planurile preliminare privind următorii pași și opțiunile cu privire la oportunitățile de instruire și coaching.¹²

Pentru a realiza o versiune moldovenească a acestui tip de campanie, proiectul va sprijini una sau mai multe organizații ale societății civile în lansarea unui mecanism participativ de nominalizare în afara sistemului de partide. Obiectivul mișcării date va fi de a spori numărul femeilor dornice de a afla mai multe despre o carieră în politică - de la consiliul local până în Parlament, și chiar mai departe. Mișcarea dată va oferi instrumentele necesare pentru a le încuraja în mod formal și informal pe femei să se gândească la posibilitatea de a se implica în viața publică, făcând uz de tipurile de practici care au fost aplicate cu succes în alte părți. Mijloacele și metodele folosite la implementarea proiectului vor fi elaborate de organizațiile societății civile, cu asistența expertului tehnic în probleme de gen.

În unele țări procesul dat a luat forma comunicării electronice, în baza unor mesaje directe, sau interacțiunii cu trecătorii care au fost rugați să numească o persoană care, în opinia lor, ar trebui să candideze la alegeri. Versiunea moldovenească ar putea include rețelele sociale, evenimentele publice și comunicarea de la om la om. Mai mult ca atât, acest tip de activitate a fost deja pilotat anterior în Republica Moldova.

Activitatea 1.2.6 *Desfășurarea unei campanii mass-media axate pe femeile implicate în politică și pe prezentarea femeilor de succes.*

O campanie media axată pe participarea femeilor în politică va fi desfășurată în mai multe etape, de-a lungul proiectului. Obiectivul general al campaniei este de a spori interesul public pentru problematica egalității între femei și bărbați în politică, atât în scopul promovării reformei legale, cât și pentru a facilita o reprezentare mai mare a femeilor în funcții electivă. Obiectivul reformei este de a ajusta echilibrul politic, astfel încât să existe o susținere mai mare a reformei legale menționate anterior. Două treimi din populație sprijină deja ideea că femeile trebuie să joace un rol important în politică. Respectiv, campania va încuraja acest grup să insiste ca partidele să demonstreze atașamentul lor față de principiile egalității de gen. În al doilea rând, campania urmează să încurajeze femeile să candideze la alegeri și să încurajeze alegătorii să atragă atenție aspectului de gen atunci când vor decide care candidați și care partide merită susținerea lor.

În conformitate cu bunele practici, abordarea creativă în conceperea și elaborarea unei strategii va fi delegată consultanților specializați în relațiile cu mass-media, cu supraveghere și asistență tehnică din partea echipelor UN Women și PNUD. Înainte de difuzare, componentele campaniei vor fi testate pe focus-grupuri. Proiectul va ține cont de experiența acumulată la organizarea campaniilor naționale de sensibilizare prin intermediul mass-media lansate de ONU, care s-au dovedit a fi eficiente în Moldova, în special cele legate de alegerile parlamentare din 2010 și 2011, elaborate în cadrul proiectului PNUD "Suport electoral pentru Moldova", în colaborare cu OIM și Consiliului Europei.

Ca parte a acestei campanii, vor fi aduse în vizorul publicului și prezentate pe larg femeile-lideri din diverse domenii, cu diverse ocupații și de diversă proveniență socială, economică, etnică etc. Această activitate va fi facilitată de organizațiile mass-media selectate, care vor organiza cu regularitate diverse evenimente cu participarea femeilor-lideri incluse pe lista femeilor-lideri elaborată în prealabil. Locul de desfășurare a evenimentelor respective va varia în funcție de subiectele care vor fi discutate și informația despre femeile-lideri care vor participa la aceste evenimente. Toate evenimentele vor fi mediatizate și puse la dispoziția publicului prin intermediul diverselor mijloace mass-media, inclusiv rețelele sociale, posturile

¹²A se vedea, de exemplu, campania "She Should Run" ("Ea trebuie să candideze") din S.U.A.

de televiziune și presa scrisă. Va fi atrasă o atenție deosebită femeilor-lideri din domenii mai puțin tipice, precum și femeilor care provin din grupuri vulnerabile și femeilor care au obținut tot ce au prin propriile eforturi.

Activitatea 1.2.7 *Organizarea unei serii de programe de dezvoltare a capacităților pentru femeile-lideri (în prezent aflate la putere), spre a spori capacitatea acestora de a candida la alegeri (în special, organizarea instruirii cu privire la aparițiile în mass-media și participarea la dezbateri televizate).*

Evaluarea a arătat că eforturile anterioare ale UN Women, PNUD și altor organizații în ceea ce privește instruirea candidaților-femei s-au soldat cu rezultate foarte bune și că pentru a progresa sunt extrem de necesare eforturile continue în acest domeniu. La concret, este necesar de instruit femeile care candidează pentru funcțiile de consilieri locali, primari, consilieri raionali, în special în zonele rurale.

Participarea la alegeri începe cu mult înainte de demararea campaniei electorale: ea începe cu luarea deciziei de a candida, dar și cu crearea rețelelor de sprijin, strângerea de fonduri inițiale și dezvoltarea relațiilor cu susținătorii principali, cu liderii comunitari, cu antreprenorii importanți și cu membrii de partid. Cu cât mai devreme femeile-candidați vor demara acest proces, cu atât poziția lor va fi mai puternică în timpul alegerilor.

Proiectul va încuraja femeile-lideri să ia măsuri cât mai devreme și să-și dezvolte capacitățile printr-un program desfășurat pe parcursul anului 2014, în anticiparea alegerilor locale și naționale, și în prima jumătate a anului 2015, în anticiparea alegerilor locale, în cadrul căruia un grup selectat de femei care doresc să se implice în politică (femei interesate să candideze la alegeri) la nivel local, raional și central/național vor beneficia de participarea într-un program de dezvoltare a capacităților care țin de desfășurarea campaniei electorale și exercitarea atribuțiilor funcției electivă. Proiectul le va permite femeilor să formeze legături care să le ajute să comunice și să formeze parteneriate la nivel multipartinic.

Acest program se va baza pe rezultatele evaluării tehnice la nivel național, punând accent în special pe persoanele care trebuie să participe și pe lacunele concrete legate de cunoștințele și abilitățile unui număr mare de femei care doresc să candideze la alegeri.

Activitatea 1.2.8 *Desfășurarea seminarelor de instruire pre-electorală pentru femeile care doresc să candideze la alegeri.*

În perioada pre-electorală, vor fi organizate pe scară largă cursuri de instruire pentru femeile ce vor candida la alegeri, la nivel local și raional. Aceste cursuri vor spori competitivitatea femeilor care vor candida la alegeri. Acest tip de formare este o activitate de rutină în multe state cu sisteme democratice dezvoltate; adeseori ele se desfășoară sub auspiciile organizațiilor de femei din cadrul partidelor. Proiectul le va propune CEC și organizațiilor de femei din cadrul partidelor rolul de parteneri potențiali în desfășurarea acestei activități.

Temele abordate se vor baza pe evaluarea nevoilor, dar pot include astfel de subiecte cum ar fi gestionarea timpului, orientarea pe alegătorii-țintă, formularea mesajului electoral, relațiile cu mass-media (de exemplu, prin simularea conferințelor de presă), elaborarea strategiei pentru campania electorală, atragerea voluntarilor și strângerea fondurilor.

Instruirea va fi organizată cu sprijinul organizațiilor societății civile, cu asistența tehnică și resurse financiare din partea proiectului. Instruirea va implica echipe mobile de formatori instruiți în cadrul cursului de formare a formatorilor, în baza curriculei actualizate. Vor fi folosite metodici educaționale care vor corespunde standardelor privind instruirea adulților. Cursurile de instruire vor fi concepute astfel, încât participanții să capete o mai mare încredere în forțele proprii datorită raportării cunoștințelor noi la experiența acumulată în trecut. Manualele și materialele existente vor fi actualizate și tipărite pentru ca să fie folosite de participanți în timpul instruirii și ulterior.

Un șir de organizații au petrecut astfel de cursuri în trecut și planifică să o facă și în următoarele cicluri electorale. În contextul instruirii, Proiectul va coordona parteneriatele existente și va analiza oportunitatea stabilirii parteneriatelor noi cu organizațiile de femei din cadrul partidelor, organizațiile societății civile și alte organizații internaționale, cum ar fi OSCE, NDI.

Instruirea va viza atât candidații înaintați de partidele politice, cât și candidații independenți. Decizia privind regiunile-țintă (din care vor fi selectați participanții la instruire) va fi luată în timp util, de comun acord cu partidele politice și organizațiile societății civile. Principalele criterii vor viza următoarele:

1. Regiunile cu cel mai mic potențial (orașe mari, zonele cu cel mai mic procent de candidați-femei, zonele cu un procent mai mic decât media națională în alegerile locale din 2011);
2. Regiunile cu un număr mare de reprezentanți ai minorităților naționale și ai grupurilor vulnerabile;
3. Zonele cu potențial mare (în cazul dat, comunitățile unde se desfășoară proiecte susținute de ONU, cum ar fi PCDLI, Proiectul "Energie și Biomasă în Moldova", etc.);

Vor fi selectate și grupate localitățile beneficiare; va fi organizată instruirea continuă ajustată la specificul participanților, cel puțin de trei ori înainte de alegeri, cu "teme pentru acasă" concrete care urmează să fie făcute între sesiunile de instruire. Pentru identificarea candidatelor va fi folosită tehnica descrisă la activitatea 1.3.1, de rând cu alte mijloace. În total, această activitate va viza până la 1000 femei.

Pentru alegerile parlamentare, instruirea se va axa pe (i) apariții mass-media, pregătiri pentru dezbateri, prezentări în fața publicului, vorbitul în public; (ii) politici publice sensibile la nevoile femeilor. Programul de instruire va oferi sprijin numai pe baza cererilor primite și va fi destinat femeilor desemnate să candideze la alegerile parlamentare din partea partidelor politice. Discuțiile cu candidații la alegerile parlamentare din 2009 și 2010 au relevat necesitatea participării unui număr mai mare de femei-candidați. Candidații-bărbați, în special în timpul alegerilor parlamentare, de cele mai multe ori își pot permite să angajeze profesioniști (experți în relații cu publicul, specialiști care pregătesc candidații pentru dezbaterile publice), comparativ cu candidații-femei (majoritatea dintre cei mai vizibili candidați-femei în alegerile din 2010 au demonstrat mai degrabă un nivel înalt de pregătire profesională decât succese remarcabile în afaceri). Prognozăm că la instruire vor participa circa 60-80 femei care vor candida la alegeri, reprezentante atât ale partidelor politice parlamentare, cât și ale partidelor extra-parlamentare. Activități cheie: sesiuni de instruire și de coaching.

Sub-activitate: program de instruire în domeniul liderismului și managementului pentru femeile-lideri ale secțiilor raionale ale partidelor politice.

În cazul alegerilor locale va fi folosită o abordare diferită. După cum este menționat în propunerea de proiect, o estimare conservatoare a numărului de candidați la alegeri arată că vor fi aproape 4490 candidați la funcția de primar și 93 920 candidați la funcția de consilier local. Pentru ca proiectul să aibă impact, este necesar să fie valorificate resursele din rândul partidelor politice; de aceea, proiectul se va baza pe o abordare strategică privind sporirea sprijinului acordat potențialilor candidați din rândul femeilor și va fi complementar eforturilor de consolidare a capacităților descrise la activitatea 1.2.3.

În anticiparea alegerilor locale din 2015 va fi organizat un program de instruire în domeniul liderismului și managementului pentru femeile-lideri ale secțiilor raionale ale partidelor politice. Ideea din spatele proiectului este de a sprijini și motiva femeile-lideri la nivel de raion să joace un rol mai activ în selectarea și pregătirea potențialilor candidați din rândul femeilor pentru alegerile locale din 2015. După cum s-a menționat mai sus, acest efort va fi complementar efortului de consolidare a capacităților descris la activitatea 1.2.3 (efortul de consolidare a capacităților va viza intervenții la nivel de partid, pe când programul de liderism - intervenții la nivel de raion). Rezultatele alegerilor locale din 2011 arată că reprezentarea femeilor la nivel local variază de la un raion la altul; programul va acorda prioritate

participanților din raioanele cu cea mai mică reprezentare a femeilor. Printre factorii care determină nivelul de reprezentare a femeilor este nivelul funcțiilor de conducere ce le revin femeilor în cadrul partidelor politice. Femeile cu mai multă putere în cadrul partidelor politice dispun de o rețea mai extinsă de candidați potențiali și au tendința de a avea mai multă putere de a influența strategia electorală și procesul de selectare a candidaților. În comunitățile cu mai multe femei în rândul candidaților pentru funcția de primar au fost mai multe femei care au candidat pentru posturile de consilieri locali. Programul de liderism este destinat femeilor-lideri din cadrul partidelor politice la nivel de raion, care se confruntă cu dificultăți în ceea ce privește gestionarea și consolidarea organizațiilor de femei la nivel de raion. Programul de liderism vizează satisfacerea unei nevoi concrete.

Programul se va desfășura în 10 raioane (circa o treime din numărul total de raioane) cu cea mai joasă reprezentare a femeilor în administrația locală. Din fiecare raion vor fi selectate să participe la instruire câte 2 femei-lideri din rândul fiecărui partid politic cheie (preconizăm că vom lucra cu principalele cinci partide politice). Proiectul va conveni la nivel strategic privind organizarea programului cu principalele partide politice. Fiecare partid se va obliga: (1) să depună eforturi pentru a avea un număr mai mare de candidați-femei în fiecare raion-țintă, (2) să desemneze un coordonator de program și (3) să delegheze formatori pentru fiecare modul al programului.

Programul va cuprinde până la cinci grupuri de participanți - reprezentanți ai celor cinci partide politice principale. Programul va fi implementat pe parcursul unei perioade de 14 luni și va consta din cinci module cheie: (1) atragerea femeilor în viața politică, (2) pregătirea candidaților-femei pentru campaniile politice, vizibilitate, (3) relațiile cu mass-media și promovarea candidaților-femei în alegeri, (4) guvernare pentru asigurarea egalității de gen și (5) dezvoltarea unei organizații de femei puternice la nivel de raion. Aceste teme sunt preliminare și unele dintre ele s-ar putea schimba, în funcție de nevoile și prioritățile specifice negociate cu fiecare partid politic în parte. Fiecare modul de program va fi organizat într-un așa mod, încât să ajute la progresarea pe calea atingerii obiectivului de a avea mai mulți candidați-femei la alegerile din 2015. Fiecare modul va demara cu o sesiune de formare inițială (organizată în comun cu reprezentanții partidului politic), va conține exerciții practice și se va încheia cu o sesiune de evaluare. În cadrul modulului privind atragerea femeilor în politică participantele vor face cunoștință cu cele mai eficiente instrumente de recrutare și vor învăța, cum acestea pot fi folosite, iar fiecare lider-femeie va elabora și realiza o campanie de atragere a femeilor la nivel de raion. Apoi, toate femeile-lideri din același partid se vor întâlni și vor discuta despre modul în care s-a desfășurat procesul de atragere a femeilor în politică și despre modalitățile de extindere și instituționalizare a acestui exercițiu.

Sub-activitate: consolidarea inițiativelor de mentorat între partidele politice, cu accent pe femeile tinere care vor candida la alegerile din 2014 și 2015.

În perioada 2012-2013 CPD a pilotat două programe de mentorat menite să ajute femeile tinere, în special femeile din mediul rural. În urma lucrului cu circa 100 femei, CPD a aflat multe despre modul cel mai optim de structurare și desfășurare a unui program de mentorat eficient în domeniul abilitării femeilor. Acest efort poate fi extins și instituționalizat în cadrul partidelor politice și poate viza în calitate de beneficiari primari femeile tinere care sunt membri ai partidelor politice.

Proiectul va fi realizat în parteneriat cu Rețeaua femeilor pentru democrație (grupul informal de femei din rândul PL, PDM și PLDM), cu scopul pilotării și instituționalizării programelor de mentorat în cadrul acestor trei partide cheie. Acest obiectiv va fi atins prin dezvoltarea unei comunități de multiplicatori ai experienței de mentorat în cadrul partidelor politice, prin pilotarea la scară mică a programelor de mentorat și planificarea programelor de mentorat la nivel de partid, pentru a încuraja femeile tinere din mediul rural să participe mai activ în alegerile locale din 2015.

Rezultatul 1.3 – Capacități sporite ale organelor de management electoral în ceea ce privește managementul electoral sensibil la gen

Activitatea 1.3.1. Asistență CEC în direcția consolidării echilibrului de gen pe intern, în cadrul organelor de management electoral, la toate nivelurile, și generarea de stimulente pentru ca femeile să devină administratori electorali.

La moment, doar un singur membru al CEC din nouă este femeie. În comisiile electorale de nivel mai jos (comisiile electorale raionale și comisiile electorale de circumscripție) situația privind egalitatea de gen este mai bună; cu toate acestea, există o tendință ca membrii de sex feminin să fie mai prezenți în cadrul comisiilor de nivel inferior. În comisiile electorale de circumscripție se atestă o reprezentare disproporționată de femei și bărbați - doar 3 la sută din bărbați dețin funcția de secretar al comisiei electorale de circumscripție. Ca parte a acestei activități, proiectul va continua activitatea inițiată de Programul pentru democrație al PNUD privind auditul de gen al CEC și planul de acțiuni care include pregătirile pentru o analiză aprofundată a Codului electoral și a cadrului de reglementare în vigoare, cum ar fi deciziile și instrucțiunile CEC, în ceea ce privește gradul de conformare a lor principiilor egalității de gen. În contextul acestei activități Proiectul va analiza cadrul legislativ și de reglementare pentru a determina măsurile necesare pentru sporirea egalității de gen la toate nivelurile de administrare electorală. Această activitate va fi desfășurată în coordonare cu activitățile prevăzute la Rezultatul 1.1, și anume Activitatea 1.1.4. După o analiză a cadrului legislativ și de reglementare Proiectul va elabora propuneri concrete de modificare a Codului Electoral și a cadrului de reglementare al CEC (Deciziile CEC) privind măsurile speciale provizorii care urmează să fie adoptate în ceea ce privește înaintarea și desemnarea candidaților la funcția de membru al CEC, precum și la funcția de conducător al comisiilor electorale raionale și de circumscripție. Această activitate se va desfășura în paralel cu activitățile de advocacy pentru adoptarea măsurilor speciale provizorii. Pe lângă analiza și modificarea cadrului legislativ și normativ, Proiectul va planifica activități de sensibilizare a publicului-țintă din anumite categorii specifice pentru a încuraja o reprezentare egală între femei și bărbați la toate nivelurile de management electoral, acordând o atenție deosebită înaintării candidaților-femei la funcțiile din cadrul CEC și comisiilor electorale raionale și candidaților-bărbați la funcțiile din cadrul comisiilor electorale de circumscripție.

Activitatea 1.3.2. Acordarea asistenței CEC la elaborarea campaniilor privind înregistrarea și educarea alegătorilor cu accent pe femei, tineri etc., în special pe persoanele din categoriile vulnerabile.

Participarea activă a tuturor categoriilor sociale în alegeri necesită includerea datelor lor personale corecte pe listele electorale, precum și oferirea informației cu privire la procesul de votare și accesului nelimitat la secțiile de votare în ziua alegerilor. Există grupuri specifice de cetățeni ai Republicii Moldova care au un acces limitat la secțiile de votare și necesită o atenție specială. Proiectul va colabora cu CEC și alte părți interesate pentru a elabora și implementa o campanie de sensibilizare adresată în special femeilor din categoriile vulnerabile (de exemplu, femeile de etnie Romă, femeile care lucrează în străinătate) și persoanelor care vor vota pentru prima dată, pentru a-i încuraja să verifice datele lor personale pe listele electorale preliminare și să voteze la locul de reședință. Campania va include, de asemenea, informație cu privire la măsurile care trebuie luate pentru a remedia (corecta) datele cu caracter personal pe listele electorale, pentru a permite exercitarea nestingherită a dreptului la vot în ziua alegerilor. CEC la moment nu planifică activități specifice în ceea ce privește informarea alegătorilor sau categoriilor specifice de alegători privind verificarea datelor de pe listele electorale preliminare.

În al doilea rând, în contextul acestei activități, Proiectul va elabora și desfășura o campanie de educare a alegătorilor pentru tineri (inclusiv tinerii care vor vota pentru prima dată), pentru a încuraja participarea lor la procesele politice prin analiza critică a campaniilor politice ale partidelor politice și candidaților, precum și pentru a-i încuraja să participe ei înșiși la alegeri. În timp ce CEC intenționează să desfășoare campanii de educare a alegătorilor cu caracter general, cu privire la data alegerilor și procesul de votare,

CEC nu planifică să desfășoare campanii de încurajare a anumitor grupuri de alegători (cum ar fi femeile, alegătorii ce vor vota pentru prima dată sau persoanele din categoriile vulnerabile) să participe la alegeri. Proiectul va elabora activități de sensibilizare a opiniei publice pentru încurajarea unor categorii speciale de alegători să participe la alegeri ("ieși și votează") și să influențeze procesul politic prin voturile lor. Activitățile vor fi elaborate și realizate atât în contextul alegerilor naționale, cât și al alegerilor locale.

Activitatea 1.3.3. - *Asistență tehnică în compilarea datelor dezagregate pe gen și analiza structurii alegătorilor în cadrul alegerilor locale și naționale*

Auditul de gen al structurii CEC și al procesului electoral din Republica Moldova efectuat în 2013 s-a soldat cu recomandarea ca evidența personalului electoral (administratorii electorali de la toate nivelurile) și întocmirea listelor electorale să fie efectuate, ținând cont de dezagregarea datelor în bază de gen. Aceasta include analiza datelor privind prezența la urnele de votare, cu dezagregarea datelor în funcție de sex. Programul pentru democrație al PNUD a fost conceput pentru a ajuta CEC să pregătească cadrul de reglementare și toate formularele, sistemele de prelucrare centralizată a datelor și sistemele informaționale care să permită colectarea și analiza datelor dezagregate în funcție de gen cu privire la administratorii electorali (personalul) la toate nivelurile și cu privire la listele de alegători.

Cu toate acestea, la moment în cadrul Programului pentru democrație nu este prevăzută acordarea asistenței CEC la colectarea și analiza datelor dezagregate în funcție de sex în cadrul alegerilor parlamentare și locale viitoare. În același timp, CEC dispune de capacități limitate în ceea ce privește pregătirea pentru colectarea datelor dezagregate în funcție de sex referitor la administratorii electorali și participarea alegătorilor la alegeri. Proiectul va utiliza rezultatele activității Programului pentru democrație în ceea ce privește formularele, sistemele de procesare centralizată a datelor și sistemele informaționale și va acorda în continuare asistență CEC la colectarea, analiza și prezentarea rezultatele dezagregate în funcție de sex cu privire la alegeri în contextul alegerilor parlamentare și locale viitoare. În cadrul proiectului "Femeile în politică" pentru prima dată datele efective privind alegerile parlamentare și alegerile locale vor fi colectate și analizate într-o manieră dezagregată și vor fi prezentate/puse la dispoziția statisticii naționale.

Rezultatul 2 – *Promotorii egalității de gen influențează cadrul legislativ și de politici pentru a spori liderismul femeilor și participarea lor în politică*

Rezultatul 2.1 – *Sensibilitate de gen sporită în prezentarea tematicii politice de către mass-media.*

Activitatea 2.1.1 *Organizarea cursurilor de formare privind îmbunătățirea participării femeilor în politică la nivel central și local, pentru presa tipărită, posturile TV și radio și mijloacele media electronice*

UN Women a elaborat un ghid pentru jurnaliști și conducerea mijloacelor mass-media privind abordarea egală a femeilor în materialele difuzate, ca urmare a muncii efectuate în domeniul promovării egalității de gen în materialele produse de mass-media, începând cu anul 2008. Femeile ca surse de informare și ca grup-țintă pentru mass-media sunt adesea slab reprezentate, în special în domeniile economic și politic. Chiar dacă femeile politicieni apar în mass-media, ele sunt adesea prezentate în primul rând ca fiind femei și mai puțin - ca profesioniști.

Astfel, această activitate va fi realizată prin oferirea organizațiilor mass-media și asociației mijloacelor mass-media a recomandărilor practice concrete cu privire la prezentarea femeilor într-un mod adecvat, respectându-le drepturile, pe parcursul întregului proces electoral.

În cadrul Programului IDEA realizat de UN Women în 2009 și 2010 au fost elaborate instrumente comune replicabile de monitorizare a mass-media dintr-o perspectivă de gen în timpul campaniilor electorale și de colectare a informației obiective comparabile (la nivel regional) cu privire la acest aspect. Metodologia dată a fost aplicată în timpul alegerilor prezidențiale și legislative din Bolivia și Chile în

2009, Costa Rica (2010) și în timpul alegerilor legislative din Columbia și Republica Dominicană (2010). Descrierea instrumentului de monitorizare, de rând cu rezultatele obținute și lecțiile învățate pe parcursul implementării lui în cinci țări, au fost publicate în limba engleză și Proiectul va utiliza această metodologie pe lângă instrumentul elaborat la nivel local.

Activitatea 2.1.2 *Monitorizarea și clasificarea periodică a sensibilității de gen în reportajele politice, inclusiv în presa tipărită, la posturile TV și radio și în presa electronică.*

Bazându-se pe inițiativele UN Women în domeniul monitorizării presei tipărite, proiectul va monitoriza modul în care cele mai influente mijloace mass-media - și anume posturile TV și presa electronică - reflectă problematica de gen. Monitorizarea va demonstra, în ce situații femeile contribuie la discursul public larg, și va documenta măsura în care femeile au depășit limitările dictate de rolul lor tradițional. Vor fi analizate o serie de indicatori cantitativi și calitativi, inclusiv coeficienții de gen în reportajele și interviurile cu "experți", "oameni de rând", precum și datele privind repartizarea temelor discutate cu experții în funcție de sexul acestora. Indicatorii calitativi se va axa în principal pe politica editorială privind reportajele politice.¹³

Periodic (anual, dar și lunar în perioada pre-electorală) datele privind evaluarea politicii editoriale vor fi făcute publice în cadrul unor evenimente de presă și redactorii vor fi invitați să analizeze și să comenteze în public rezultatele obținute de ei, reflectate de sistemul de clasificare. Publicarea repetată a acestor evaluări și evenimentele de presă legate de publicarea lor vor fi concepute într-un mod care să genereze "subiecte", astfel încât mijloacele mass-media care au obținut rezultate proaste să fie informate despre acest fapt și să riște să piardă, probabil, din reputație dacă vor continua să promoveze aceeași politică editorială.

Proiectul va colabora cu alți parteneri potențiali în desfășurarea acestei activități, inclusiv cu Consiliul Coordonator al Audiovizualului, dar și cu organizațiile societății civile.

Activitatea 2.1.3 *Sprrijin pentru mass-media în auto-evaluarea din perspectiva egalității de gen în ceea ce privește imaginea femeilor implicate în politică și respectarea principiilor egalității de gen la nivel central și local, înainte de alegeri, în timpul alegerilor și după alegeri.*

Pe baza experienței și metodologiei elaborate în trecut în cadrul programelor UN Women, mijloacele mass-media vor fi invitate să efectueze o auto-evaluare din perspectivă de gen a materialelor difuzate înainte de alegeri, în timpul alegerilor și după alegeri, concentrându-se pe imaginea adecvată a femeilor și pe respectarea principiilor egalității de gen. În prezent, se lucrează asupra definitivării unui manual simplificat pentru organizațiile mass-media, care va fi folosit în exercițiile de dezvoltare a capacităților și în scopuri de auto-evaluare. Mai mult decât atât, dat fiind că mijloacele mass-media audio-vizuale nu au fost implicate în experiența anterioară, va fi elaborat în comun cu mijloacele mass-media audio-vizuale un instrument personalizat privind prezentarea femeilor din perspectiva egalității de gen la posturile de televiziune și radio, ca produs secundar al acestui proiect.

Rezultatul 2.2 – Capacitatea consolidată a promotorilor egalității de gen pentru a promova asumarea de către femei a rolului de lider și participarea femeilor în politică

Activitatea 2.2.1 *Acordarea asistenței tehnice și/sau dezvoltarea capacităților în rândul organizațiilor comunitare, grupurilor de femei, tinerilor și femeilor din comunități - îndeosebi în rândul celor din categoriile vulnerabile (femei din comunitățile de Romi, femei cu dizabilități, femei infectate cu HIV) - pentru a identifica nevoile și prioritățile lor, inclusiv în localitățile sprijinite de proiect.*

¹³Pentru exemple de astfel de monitorizări vedeți proiectul VIDA (<http://www.vidaweb.org/the-2011-count>) sau Studiul privind autorii din cadrul proiectului de monitorizare a surselor media OpED (<http://theopedproject.wordpress.com/2012/05/28/the-byline-survey-2011/>)

Nevoile femeilor au fost identificate în comunitățile implicate în PCDLI care beneficiază de sprijin din partea donatorilor. Nevoile și problemele identificate de către tineri și femei vor fi discutate în continuare în rândul femeilor și tineretului și validate, cu scopul de a le aduce la cunoștința liderilor politici și publici înainte de alegerile la nivel local și central. Modalitățile concrete și mijloacele prin care vor fi comunicate nevoile femeilor și tinerilor din localitățile rurale, în special ale celor din categoriile vulnerabile, vor fi elaborate în consultare cu ei. În general, această activitate a proiectului va avea ca scop acordarea asistenței femeilor pentru prioritizarea și convenirea asupra problemelor-cheie legate de respectarea drepturilor și satisfacerea nevoilor lor, atât la nivel local, cât și la nivel național, iar pasul următor (Activitatea 2.2.2) va consta în comunicarea nevoilor și problemelor lor direct liderilor partidelor politice și conducerii statului.

Vor fi făcute eforturi similare la nivel central, prin invitarea asociațiilor profesionale ale femeilor în diferite sfere/domenii să se alăture efortului și să comunice cerințele și propunerile lor liderilor politici și conducerii statului. Aceste inițiative vor fi facilitate și susținute de proiect, în strânsă colaborare cu ONG-uri la nivel central și local și cu sindicatele (inclusiv organizațiile de femei ale sindicatelor).

Activitatea 2.2.2 *Susținerea la nivel central și local a inițiativelor femeilor ce țin de includerea nevoilor și priorităților lor pe agenda partidelor politice.*

8 martie, 1 iunie, Ziua drepturilor omului, Ziua persoanelor cu dizabilități, Săptămână Sărăciei, Ziua HIV/SIDA, Ziua persoanelor de etnie Romă, precum și alte date-cheie pot servi ca platforme, prin intermediul cărora femeile vor apela la liderii politici și conducerea statului, pentru ca ei să-și asume angajamente privind rezolvarea problemelor și satisfacerea nevoilor femeilor prin intermediul platformelor de partid, dar și a politicilor de stat și planurilor naționale, inclusiv a bugetelor publice.

Activitățile 2.2.1 și 2.2.2 vor fi îmbinate strâns cu alte activități pentru atingerea Rezultatelor 1 și 2, pentru rezultate mai bune și un impact mai mare. La concret, Activitatea 1.2.6 Prezentarea platformelor femeilor-lideri, Activitatea 1.2.5 Înaintarea candidaților-femei în baza unui proces participativ, Activitatea 2.3.1 Asigurarea unui contact mai apropiat dintre deputați și circumscripțiile electorale, și Activitatea 1.1.5 Monitorizarea platformelor partidelor politice vor juca un rol critic la asigurarea unei implementări adecvate a acestei activități, astfel asigurând includerea nevoilor și problemelor femeilor pe primele locuri în agenda politică în cadrul viitoarelor alegeri.

Activitatea 2.2.3 *Susținerea inițiativelor femeilor (în special ale femeilor din categoriile vulnerabile, inclusiv ale persoanelor de etnie Romă) pentru atragerea atenției publicului larg la necesitățile și problemele identificate.*

În baza experienței locale a Rețelei Organizațiilor de Romi și a altor membri ai grupurilor de organizații-umbrelă care reprezintă persoanele din categoriile vulnerabile (cum ar fi Consiliul Național al Tineretului, Alianța pentru Persoanele cu Dizabilități, membri locali ai Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte), vor fi făcute eforturi concrete pentru a sprijini femeile din comunitățile de romi și femeile din alte categorii-țintă, pentru a identifica și a formula mesajele lor care vor fi comunicate liderilor partidelor politice. Femeile din categoriile vulnerabile din cel puțin 30 comunități vor beneficia direct de formare și asistență pentru a formula nevoile lor și a face advocacy pentru îmbunătățirea condițiilor lor sociale, economice și politice. Femeile din categoriile vulnerabile din aceste localități vor fi încurajate să candideze la alegerile locale generale prin campanii de nominalizare participative derulate în fiecare comunitate. În plus, femeile din categoriile vulnerabile abilitate vor fi mobilizate să se alăture celor 5 cluburi politice regionale ale femeilor care vor fi create în cadrul acestui proiect, în parteneriat cu ONG-ul "Clubul Politic al Femeilor 50/50". Cluburile politice regionale vor servi, de asemenea, ca platforme pentru instruirea femeilor cu potențial care să candideze la alegeri și pentru împărtășirea experienței femeilor care au

progresat în cariera lor politică. Practicile de succes vor fi prezentate în cadrul unui atelier de lucru național organizat după alegerile locale.

Activitățile indicative:

- Identificarea a 30 localități-țintă și a 10 raioane pentru acordarea sprijinului direcționat în cadrul proiectului;
- Instruire și asistență din partea experților pentru femeile din categoriile vulnerabile;
- Desfășurarea în 30 localități a campaniilor de nominalizare a candidaților printr-un proces participativ;
- Crearea a 5 cluburi politice regionale pentru femei;
- Organizarea unei conferințe pentru discutarea rezultatelor obținute.

Rezultatul 2.3 – Capacitățile femeilor-deputați și femeilor-consilieri de a-și exercita atribuțiile în funcții electiv dezvoltate și consolidate

Activitatea 2.3.1 Implementarea unui program de instruire pentru femeile-deputați nou-alese

În Parlamentul nou-ales vor exista femei-deputați fără experiență anterioară de lucru în Parlament. Lipsa cunoștințelor și competențelor privind normele și reglementările, procedurile și lipsa experienței de manevrare în sfera parlamentară va împiedica implicarea rapidă și eficientă a femeilor-deputați nou-alese în activitatea facțiunilor și comisiilor, precum și în exercitarea funcțiilor legislative, reprezentativă și de supraveghere. Activitatea se va axa pe satisfacerea acestor nevoi imediate pentru a consolida abilitățile și cunoștințele necesare, prin desfășurarea unui program de instruire specific pentru acești deputați, adică prin punerea la dispoziția lor a unui set de informații de bază.

Programul de instruire se va baza pe o evaluare rapidă a nevoilor deputaților, în special vizând acele femei-deputați care au nevoie de dezvoltarea capacităților corespunzătoare. Va fi creat un sistem de mentorat pentru schimbul de experiență între femeile-deputați cu experiență și pentru femeile-deputați nou-alese. Setul de informații de bază pentru femeile-deputați nou-alese ar putea constitui temelia pe care se vor baza inițiativele viitoare de dezvoltare a capacităților prin lucrul asupra diferitor tipuri de abilități (de exemplu, comunicare, relațiile cu mass-media și abilitățile de prezentare asertivă, negocieri, liderism, rolul reprezentativ al deputatului, promovarea cooperării multipartinice între femeile-politicieni pe problemele de gen, integrarea dimensiunii de gen în legislație și procesul bugetar bazat pe egalitatea de gen, etc.). Acest curs de instruire va fi complementar, dar nu se va suprapune cu cursul de instruire planificat pentru consolidarea Grupului interpartinic de femei-deputați în Parlament în cadrul Programului pentru democrație al PNUD. Programul de instruire va include cât mai mulți bărbați-deputați posibil.

Activitatea 2.3.2 Organizarea de seminare post-electorale pentru femeile alese în funcții oficiale la nivelele raional și local.

Cea mai dificilă sarcină în activitatea de asigurare a reprezentării echitabile a femeilor este de a face eforturi pentru ca femeile-candidați să fie alese, dar pentru a obține impact la nivel de politici și reforme în materie de guvernare este foarte important ca aceste femei să fie eficace în rolul de legislatori și conducători executivi odată ce sunt alese. Bazându-se pe competențele însușite în cadrul campaniei electorale, programul va oferi instruire pentru un grup de femei alese la nivel local și regional pentru a le dezvolta capacitățile necesare pentru a exercita în mod eficient funcția de legislatori după alegerile locale din 2015. Seminarele se vor axa pe rolurile și responsabilitățile funcționarilor nou-aleși, precum și pe abilități, cum ar fi legislația, codurile de conduită, rolul de lider pe probleme de gen, rolurile de reprezentare, și altele.

Ca și în cazul programului de dezvoltare a capacităților, aceste ateliere de lucru vor fi organizate în parteneriat cu organizațiile societății civile, organizațiile de femei ale partidelor, precum și în strânsă

cooperare cu partenerii relevanți. De instruire vor beneficia femeile-consilieri de zece raioane, care vor fi selectate pe baza numărului de femei alese (cu accent special pe femeile alese care fac parte din categoriile vulnerabile) și răspândirea geografică pe teritoriul țării.

Activitatea 2.3.3 *Organizarea de forumuri parlamentare care să întrunească deputații și alegătorii din circumscripții, inclusiv reprezentanții organizațiilor de femei și de tineret și ai APL, pentru discuții cu privire la chestiuni de politici abordate în Parlament, cu accent special pe problemele importante pentru femei, mai ales pentru femeile din categoriile vulnerabile.*

Deputații vor afla destul de curând că istoriile și problemele femeilor sunt destul de diferite de cele ale bărbaților. Studiile au arătat că asupra femeilor au un impact mai mare politicile legate de eradicarea sărăciei, învățământ și ocrotirea sănătății. Este cert că femeile sunt cele care sunt mai preocupate de aceste probleme și de impactul lor asupra familiilor lor. În afară de aceasta, influența lor se va resimți puternic în modul în care vor vota membrii familiilor lor, deși acest lucru rămâne neobservat din exterior.

Prin urmare, este important ca deputații să facă eforturi suplimentare pentru a afla care sunt preocupările femeilor. Într-un cadru normal sau mai tradițional vocea bărbaților se aude mult mai bine, din varii motive, fie că bărbații se simt mai confortabili în localurile unde au loc întâlnirile sau fie că bărbații vorbesc cu mai multă ușurință în public despre problemele care îi preocupă. Trebuie să fie identificate sau create oportunități pentru a încuraja femeile să vorbească despre ceea ce le privește.

Cheia este de a dezvolta un dialog separat cu femeile din circumscripție, aparte de dialogul general al deputaților cu publicul. Acțiuni similare trebuie să fie întreprinse și în privința altor grupuri marginalizate. Astfel, parlamentarii vor înțelege mai bine circumscripția și nevoile tuturor cetățenilor și ale anumitor grupuri de persoane.

Proiectul va contribui la consolidarea dialogului dintre deputați și femei în birourile de circumscripție. Birourile de circumscripție sunt un loc ideal pentru a încorpora centre de resurse care pun la dispoziția publicului informație despre activitatea Parlamentului, și pentru a organiza forumuri parlamentare care să întrunească deputații și alegătorii, inclusiv reprezentanții organizațiilor de femei și ai APL, pentru a discuta cu privire la aspectele de politici abordate în Parlament și în cadrul comisiilor parlamentare, cu accent special pe problemele importante pentru femei. O atenție specială va fi acordată femeilor din categoriile vulnerabile. Forumurile date vor consolida capacitățile femeilor și bărbaților deputați ce țin de abordarea problemelor de gen la nivelul oamenilor de rând.

Această activitate vine în continuarea componentei parlamentare a Programului pentru democrație al PNUD, în cadrul căruia se oferă sprijin Parlamentului la crearea inițial a 4 birouri de circumscripție în 2014.

Activitatea 2.3.4 *Instruirea personalului din birourile de circumscripție privind elaborarea listelor de servicii pentru locuitori, cu accent special pe aspectele de gen și nevoile femeilor, mai ales ale femeilor din categoriile vulnerabile.*

Prin această activitate proiectul va oferi asistență tehnică pentru activitatea personalului din birourile de circumscripție. La începutul anului 2014 Parlamentul, cu sprijin din partea Programului pentru democrație, a adoptat decizia privind crearea a patru birouri de circumscripție în Comrat, Edineț, Leova și Orhei pe parcursul anului 2014 și a alocat din buget fonduri pentru salarizare, chirie și întreținerea birourilor respective. În special, în contextul programului curent va fi acordat sprijin pentru elaborarea unei liste de servicii care urmează a fi prestate de birourile de circumscripție locuitorilor, pentru dezvoltarea capacităților personalului birourilor de circumscripție în ceea ce privește îmbunătățirea abilităților lor de comunicare și de informare în raporturile cu anumite categorii de populație, inclusiv femeile. Lista de servicii va include următoarele:

- Oferirea informației cu privire la adresa și datele de contact ale entităților prestatoare de servicii publice;
- Crearea de rețele care să întrunească cetățenii, parlamentarii și societatea civilă locală;
- Acordarea asistenței cetățenilor pentru înțelegerea politicilor și serviciilor guvernamentale în ceea ce privește promovarea egalității de gen;
- Acordarea asistenței cetățenilor pentru navigarea prin sistemul birocratic de stat;
- Acordarea de sprijin la elaborarea și depunerea petițiilor;
- Asigura desfășurării echitabile a proceselor;
- Punerea la dispoziția cetățenilor a documentelor guvernamentale, legislației, documentelor pentru discuții publice și altor documente ce pot fi accesate prin rețeaua electronică, în cazul în care solicitanții nu au acces la internet;

O atenție specială va fi acordată în lista respectivă problemelor legate de egalitatea de gen și problemelor femeilor din categoriile vulnerabile.

Această activitate este, de asemenea, o activitate ce va fi realizată în urma creării birourilor de circumscripție, după cum este prevăzut în componenta parlamentară a Programului pentru democrație al PNUD.

ANEXA 2: supoziții, riscuri și strategii de atenuare (pentru fiecare rezultat în parte)

Obiectiv: Sporirea participării femeilor și asumării de către femei a rolului de lideri la luarea deciziilor la toate nivelele (local, raional și național).

Supoziții:

1. Alegerile vor avea loc după cum este planificat, în 2014 și în 2015;
2. În țară va exista stabilitate politică generală înainte și după alegeri;
3. Partidele politice vor înainta candidați-femei care se vor plasa pe listele electorale cel puțin la același nivel ca în alegerile precedente

Nr. d/o	Descrierea riscurilor	Categoria	Impactul și gradul de probabilitate (1 - jos, 5 - înalt)	Măsurile de remediere / acțiuni de răspuns la nivel managerial	Data identificării	Statutul
1.	Alegeri anticipate	Politic	I. În caz de alegeri anticipate (sau întârziate cu mult) vor fi modificate termenele și amploarea rezultatelor preconizate P: 1	În funcție de noul calendar electoral, activitățile proiectului vor fi reajustate cu participarea partidelor politice, CEC, platformelor-cheie ale organizațiilor societății civile și grupurilor de femei, ținând cont de noul context și noua situație politică	februarie 2014	
2.	Instabilitatea politică după alegerile parlamentare și alegerile locale	Politic	I: Poate târăgăna desfășurarea activităților proiectului P: 3	În funcție de situația politică posibilă din țară, proiectul fie va continua, fie vor fi reajustate planurile, ținând cont de noile realități, fie proiectul va fi suspendat pentru o anumită perioadă de timp.	februarie 2014	
3.	Lipsa de voință politică din partea conducerii partidelor politice în ceea ce privește desemnarea candidaților-femei pe listele electorale (în special în pozițiile de rang inferior) (Rezultatul 1)	Politic	I: Aceasta va duce la o cotă de reprezentare a femeilor în funcții electivă mai mică, atât la nivel național, cât și la nivel local. P: 3	Proiectul va face încontinuu advocacy pentru ca partidele politice să desemneze cât mai mulți candidați-femei la alegeri. Angajamentele asumate de partidele politice în cadrul Forumului Public, precum și politicile și reglementările lor interne vor servi drept bază pentru încurajarea altor partide politice să le urmeze exemplul. De asemenea, vor fi acordate îndrumări practice privind identificarea candidaților-femei în cadrul partidelor politice. În cazul în care partidele politice vor fi reticente în continuare să ia orice măsuri, organizațiile societății civile vor desfășura o campanie prin care partidele politice cu cea mai mică cotă a candidaților-femei în alegerile naționale vor fi făcute de rușine, campania respectivă urmând să fie	februarie 2014	

				folosită ca instrument de presiune pentru a spori cota de femei-candidați în alegerile locale.		
--	--	--	--	--	--	--

Rezultatul 1: Cadrul legislativ și de politici care avansează drepturile femeilor pentru a participa în luarea deciziilor la nivel național și local, este reformat, adoptat și implementat

Rezultatul 1.1 Capacitatea sporită la nivel național și local pentru a elabora și implementa politici care să promoveze dreptul femeilor de a participa în luarea deciziilor.

Rezultatul 1.2 Capacități sporite la nivel național și local pentru a promova participarea femeilor în procesele electorale atât în calitate de candidați, cât și în calitate de alegători.

Rezultatul 1.3 Capacități sporite ale organelor de management electoral în ceea ce privește managementul electoral sensibil la gen.

Supoziții:

1. Înaintea alegerilor nu vor fi realizate reforme ale sistemului electoral;
2. Coaliția părților interesate de a susține instituirea cotelor de reprezentare va reuși să depășească reticența politică (1.1)
3. Cunoștințele și informația puse la dispoziția conducerii partidelor îi vor încuraja să prezinte rezultate mai bune și va fi spori presiunea din diferite direcții pentru a-i determina să o facă (1.1)
4. Diverse organizații sunt dornice să-și extindă sprijinul acordat femeilor-candidați în cadrul alegerilor parlamentare și locale (1.2)
5. Femeile care doresc să se baloteze vor fi desemnate în calitate de candidați (1.2)
6. Va exista voință politică pentru revizuirea Codului Electoral și altor acte legislative (1.3)

Nr. d/o	Descrierea riscurilor, pe realizări și rezultate	Categoria	Impactul și gradul de probabilitate (1 - jos, 5 - înalt)	Măsuri de remediere / acțiuni de răspuns la nivel managerial	Data identificării	Statutul
1	Trecerea potențială de la un sistem electoral proporțional la un alt sistem electoral (de exemplu, la un sistem mixt de reprezentare pe circumscripții și reprezentare proporțională)	Politic	I. Schimbarea sistemului electoral ar putea influența semnificativ tipurile de măsuri posibile pentru sporirea egalității de gen în rândul persoanelor cu funcții electiv P. 2	Proiectul va face încontinuu advocacy pentru ca partidele politice să desemneze cât mai mulți candidați-femei la alegeri. Se va pune accent pe liste proporționale. Proiectul va promova, de asemenea, implementarea sistemului de cote de reprezentare pe listele electorale pentru partidele politice	februarie 2014	
1,1	Lipsa de voință politică pentru a ajusta cadrul legislativ electoral în ceea ce privește asigurarea egalității de gen (inclusiv legislația privind finanțarea partidelor politice și/sau introducerea	Politic	I. Va exista un dezechilibru de gen în rândul persoanelor cu funcții electiv P. 4	Având în vedere probabilitatea sporită a materializării acestui risc, proiectul va pleda în mod consecvent pentru modificări în actele legislative relevante, ca parte esențială a implementării proiectului, inclusiv prin dialog direct cu fiecare comisie parlamentară, fracțiune	februarie 2014	

Nr. d/o	Descrierea riscurilor, pe realizări și rezultate	Categorica	Impactul și gradul de probabilitate (1 - jos, 5 - înalt)	Măsuri de remediere / acțiuni de răspuns la nivel managerial	Data identificării	Statutul
	măsurilor speciale provizorii în Codul Electoral, actele normative, etc.) (1.1)			parlamentară, conducerea lor și promotorii egalității de gen din cadrul Parlamentului		
1.2	Candidații-femei nu sunt interesate sau nu vor fi dispuse să participe în activitățile de consolidare a capacităților (1.2)	Programatic	I: Candidații-femei vor avea mai puține șanse de a fi alese. P: 2	Activitățile propuse de consolidare a capacităților vor fi desfășurate pe baza nevoilor exprimate de către principalele organizații politice. Cu fiecare partid politic ce va participa la proiect va fi încheiat un memorandum de înțelegere pentru anii 2014-2016. Pentru instruire vor fi folosite tot mai mult tehnologiile informaționale; prin urmare, vor spori posibilitățile de lucru cu grupurile-țintă prin intermediul tehnologiilor moderne de comunicare	februarie 2014	
1.2	Organizațiile societății civile și organizațiile ce aparțin diferitor platforme nu au suficientă capacitate pentru a contacta candidații-femei; sau nu există candidați-femei concreți; sau partidele politice ignoră solicitările venite din partea organizațiilor societății civile, mass-media, grupurilor de femei privind desemnarea femeilor în calitate de candidați la alegeri (1.2)	Programatic	I: Lipsa ulterioară a posibilităților de a contacta candidații-femei ar putea submina în mod semnificativ rezultatele proiectului. P: 2	Oferirea organizațiilor societății civile a posibilităților continue de consolidare a capacităților pentru a le spori capacitățile de a stabili legături cu părțile relevante. La etapa inițială a proiectului va fi elaborată o listă a organizațiilor societății civile și a experților, precum și termenii de referință; va urma un proces competitiv de selectare a formatorilor/facilitatorilor; în comunitățile în care se va desfășura proiectul vor fi desfășurate campanii de nominalizare prin proces participativ a candidaților-femei; va fi elaborată Strategia de cooperare cu CALM și rețeaua de femei a CALM pentru a stabili contact cu candidații-femei existenți și potențiali; organizațiile societății civile și agențiile ONU vor face uz de reglementările interne ale partidelor, angajamentele asumate în cadrul Forumului Public cu privire la promovarea femeilor în cadrul partidelor politice pentru a încuraja partidele politice să se implice în activitățile proiectului.	februarie 2014	

Nr. d/o	Descrierea riscurilor, pe realizări și rezultate	Categoria	Impactul și gradul de probabilitate (1 - jos, 5 - înalt)	Măsuri de remediere / acțiuni de răspuns la nivel managerial	Data identificării	Statutul
1.3	Femeile la nivel central și bărbații la nivel local nu sunt interesați/disponibili sau nu se bucură de susținerea partidelor politice pentru a deveni membri ai organelor de management electoral (1.3) politic / ecologic	politic/ ecologic	I: Se va atesta un dezechilibru de gen semnificativ în cadrul organelor de management electoral I: Se va diminua în mod semnificativ echilibrul de gen în organismele de gestionare a alegerilor P: 3	Pregătirea informației clare și concise cu privire la atribuțiile și beneficiile exercitării funcției de administrator electoral și oferirea perspectivelor clare de instruire pentru femeile care vor deveni administratori electorali la nivel central, inclusiv prin lucrul direct cu comitetele politice ale partidelor politice;	februarie 2014	

Rezultatul 2: Promotorii egalității de gen influențează cadrul legislativ și de politici pentru a spori liderismul femeilor și participarea lor în politică

Rezultatul 2.1 Sensibilitate de gen sporită în prezentarea tematicii politice de către mass-media.

Rezultatul 2.2 Capacitatea consolidată a promotorilor egalității de gen pentru a promova asumarea de către femei a rolului de lider și participarea femeilor în politică

Rezultatul 2.3 Capacitățile sporite ale femeilor-deputați și femeilor-consilieri pentru a îndeplini funcțiile de oficiali aleși

Supoziții:

1. Partidele sunt receptive la solicitările populației, în special ale femeilor sau privind problemele de gen și problemele femeilor
2. Mass-media va influența opinia publică cu privire la aspectele de gen datorită interesului adevărat față de acest subiect (2.1)
3. Solicitățile femeilor la nivel de localități și la nivel central au impus conducerea partidelor să includă nevoile și prioritățile femeilor pe agenda partidelor politice (2.2)
4. Receptivitatea și abordarea pro-activă de către parlamentari în ceea ce privește întâlnirile cu grupurile de femei din localitățile rurale; agenda întâlnirilor este stabilită cu contribuția ambelor părți (parlamentarii și femeile); instabilitatea politică (2.3)

Nr. d/o	Descrierea riscurilor, pe realizări și rezultate	Categoria	Impactul și gradul de probabilitate (1 - jos, 5 - înalt)	Măsuri de remediere / acțiuni de răspuns la nivel managerial	Data identificării	Statutul
2	Publicul larg, inclusiv ONG-urile, grupurile de femei, mass-media, formatorii de opinie formali și informali nu cer acțiuni din partea	Programatic	I: Partidele politice nu vor observa inechitatea de gen și nu vor fi receptive la nevoile femeilor	La baza succesului proiectului vor sta măsurile speciale pentru dezvoltarea capacităților organizațiilor societății civile vizate, grupurilor de femei, mass-media, formatorilor de opinie la nivel central și local în ceea ce privește cerința ca	februarie 2014	

Nr. d/o	Descrierea riscurilor, pe realizări și rezultate	Categorica	Impactul și gradul de probabilitate (1 - jos, 5 - înalt)	Măsuri de remediere / acțiuni de răspuns la nivel managerial	Data identificării	Statutul
	partidelor politice care să asigure egalitatea de gen (Rezultatul 2)		P: 3	partidele politice să fie mai receptive la nevoile femeilor, în special ale femeilor din mediul rural și din grupurile marginalizate. Astfel, implementarea proiectului ca atare va duce la atenuarea acestui risc la nivel național.		
2,1	Mijloacele mass-media nu vor fi în continuare interesate de acest subiect; mijloacele mass-media nu vor prezenta femeile în mod adecvat și proporțional (2.1)	Programatic	I: Imaginea femeii în mass-media și transmisă prin intermediul mass-media va fi distorsionată și mai mult și femeile vor avea mai puține posibilități de a fi alese (în special la nivel central) P: 3	În comun cu Asociația Presei Independente, Centrul pentru Jurnalism Independent și Coaliția pentru Alegeri Libere și Corecte va fi creată o alianță/platformă a organizațiilor mass-media pentru a asigura reflectarea corespunzătoare a femeilor în mass-media. Nucleul acestor grupuri va fi format din 29 organizații mass-media care vor fi semnat un angajament privind promovarea echitabilă a femeilor prin intermediul mass-media.	martie 2014	
2.2	Problemele de gen și nevoile exprimate de femei sunt marginalizate în continuare de către liderii politici (2.2)	Politic	I: Problemele femeilor nu sunt reflectate în mod corespunzător pe agenda partidelor politice P: 3	Proiectul va lucra cu liderii partidelor politice vizate, organizațiile de femei și tineret ale partidelor politice, pe baza reglementărilor și normelor interne, precum și a angajamentelor asumate de către partide privind promovarea nevoilor femeilor și promovarea femeilor în cadrul partidelor politice. Alte modalități inovatoare de a lucra cu partidele vor fi introduse pe parcursul implementării proiectului.	februarie 2014	
2.3	Vizitele deputaților în zonele rurale nu permit acordarea timpului suficient pentru ca femeile să-și exprime opinia și pentru menținerea unui dialog; locul și ora desfășurării întâlnirilor nu sunt favorabile pentru femei; deputații nu sunt disponibili pentru participarea la un dialog sistematic (2.3)	Programatic	I: probleme femeilor nu sunt reflectate în mod adecvat în platformele legislative și în activitatea de ansamblu a Parlamentului P: 3	În cooperare cu Programul pentru democrație al PNUD, va fi propusă includerea pe agenda vizitelor deputaților în zonele rurale a întâlnirilor cu femeile și discuțiilor despre implicarea femeilor în procesul de luare a deciziilor la nivel local, inclusiv în politică, iar contribuțiile de substanță vor fi făcute sub formă de resurse informaționale, puncte pentru discuție, etc., după necesitate. În afară de aceasta, deputaților li se va solicita să comunice programul vizitelor dinainte, inclusiv organizațiilor societății civile din localitățile respective pentru a le invita să contribuie la organizarea întâlnirilor dintre femei și parlamentari. În acest context, timpul și locul întâlnirilor vor fi coordonate în prealabil, fapt ce va determina mai multe femei să participe.	februarie 2014	

ANEXA 3: bugetul Proiectului și graficul de implementare

ANEXA 4: GLOSAR

AIE	partidele ce formează Alianța pentru Integrare Europeană
CEC	Comisia Electorală Centrală
CPD	Centrul "Parteneriat pentru dezvoltare"
OSC	Organizație a societății civile
FEE	Fundația Est-europeană
OME	organ de management electoral
EG	egalitatea de gen
LEG	Legea privind egalitatea de gen
ABRPDO	Abordare bazată pe respectarea și protejarea drepturilor omului
PCDLI	Programul Comun Dezvoltare Locală Integrată
PL	Partidul Liberal
ODM	Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului
Dep.	Deputat în Parlament
PNEG	Programul național privind egalitatea de gen
PCRM	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova
PD	Partidul Democrat
PLDM	Partidul Liberal-Democrat din Moldova
MSP	măsuri speciale provizorii
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
AG ONU	Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite
UN Women	Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women)
EPU	Evaluarea periodică universală
AF	abilitarea femeilor
DF	drepturile femeilor